REDEMPTIO

A JÁSZ ÉS KUN TELEPÜLÉSEK HONISMERETI LAPJA

XX. ÉVFOLYAM 6. SZÁM **Ára: 300 Ft** **2013. DECEMBER**

REDEMPTIO (latin szó, ejtsd: redempció) – visszavásárlás, megváltás, önmegváltás. A szó az 1745-ös jászkun redempcióra utal, amikor a jászok és a kunok példás összefogással, saját erejükből visszavásárolták régi kiváltságjogaikat. Mária Terézia magyar királynő 1745. május 6-án írta alá a jászok és a kunok redempcionális diplomáját.

A lajosmizsei Meserét Óvoda kis pásztorai *Fotó: Bugyi Gábor*

TARTALOM

„Fogadják új polgártársuknak forró háláját”
Apponyi Albert 120 éve Jászberény díszpolgára ..... 2-3. oldal
Búcsú Zrupkó Antalnétól (1938-2013) ..... 3. oldal
A Kettős Szentév évfordulójára ..... 4-5. oldal
Jászkunság kerülő lovas túra ..... 6-8. oldal
KÉPES RIPORT – Besenyi Péter és Pesti Petronella
esküvőjéről és lakodalmáról ..... 9. oldal
Egy különleges vendégség
Kun földön jásznak lenni ..... 10. oldal
In memoriam Dr. Győri Gyula (1921-2013) ..... 11. oldal
Az alánok útján Oszétiában ..... 12-13. oldal
Magyar zászló a kazah sztyeppén ..... 14-15. oldal
Fél évszázados a jászjákóhalmi
Horváth Péter Honismereti Szakkör ..... 15. oldal
Termelés és fogyasztás a Jászkunságban ..... 16-17. oldal
Elhunyt Kiss Lajos atya (1935-2013) ..... 17. oldal
Jászsági tárlat Budán ..... 18-19. oldal
Törvényen kívül – Boldogházán ..... 19. oldal
Húszéves a Fényszaruiak Baráti Egyesülete
és a Jászfényszaruért Alapítvány ..... 20-21. oldal
XIII. Betlehemi Jászolkiállítás Lajosmizsén ..... 22-23. oldal
Bartha Júlia Hit, hagyomány, kultúra
Török néprajzi tanulmányok a szolnoki
Damjanich János Múzeum kiadásában ..... 24. oldal

„Fogadják új polgártársuknak forró háláját”
Apponyi Albert 120 éve Jászberény díszpolgára

Gróf nagyapponyi Apponyi Albert (1846-1933) már tizenkét éve volt Jászberény országgyűlési képviselője, amikor a város közgyűlése 1893-ban megválasztotta díszpolgárának. Apponyi ötvenkét évig képviselte Jászberényt a parlamentben. Város és politikus kapcsolatának e fénypontja megérdemli a jubileumi évfordulón a megemlékezést.

Mivel érdemelte ki Apponyi, hogy díszpolgár legyen? Bár addigi tizenkét éves képviselősége folyamán igyekezett mindent megtenni a városért, nem járt mindig eredménnyel. Ez két okból is eredt. Apponyi ellenzéki volt, a kormány nem fogadott el neki kedvező döntéseket. Illetve olyan közigazgatási és igazságügyi reformok zajlottak le a kiegyezés utáni évtizedekben Magyarországon, amelyek eredményei nem kedveztek Jászberénynek, de racionális okokból nem is volt értelme ezeket megváltoztatni a város kedvéért. Viszont Apponyi akkoriban állt országos népszerűsége csúcsán. A korabeli sajtó és több politikus közeli miniszterelnökséget jósolt neki. Az 1889-es véderővita abszolút győztesének számított, amely Tisza Kálmán miniszterelnök bukásához vezetett. Növelte országos elismertségét a kirobbanó egyházpolitikai vita is az 1890-es évek elején.

A helyi lapok sem részletezték, milyen konkrét érdemei, a városért tett mely erőfeszítései miatt tartották méltónak a kitüntető címre. Noha éppen 1893. december 5-én utazott egy tizennyolc fős jászberényi delegáció Budapestre, hogy a város által fenntartott főgimnázium államosítását kérje a vallás- és közoktatásügy minisztertől. Ugyanis a fenntartás költségei meghaladták a lokális pénzügyi lehetőségeket. Apponyi nem állt ennek a delegációnak az élére, hanem Horánszky Nándort kérte meg arra, hogy a jászberényieket vezesse a miniszterhez és államtitkárához. Horánszky annak Nemzeti Pártnak volt az elnöke, amely Apponyit ismerte el pártvezérének.

Bathó János jászberényi városatyától származott a díszpolgári cím adományozásának gondolata. Képviselőtársainak többségével alá is íratta indítványát, mielőtt december elején benyújtotta volna. Koncsek István polgármester 1893. december 9-re, szombati napra rendkívüli közgyűlési ülést hívott össze, hogy ezt az indítványt megtárgyalhassák. A helyi sajtó biztosra vette, a díszpolgári cím megszavazása nem fog akadályokba ütközni. Az összehívott közgyűlésről így írt a Jászberény és Vidéke című hetilap: *„Kétségen kívül egy szívvel, lélekkel teszi magáévá az indítványt s egyhangulag fogja kiáltani: Éljen gróf Apponyi Albert, Jászberény város díszpolgára.”*

Gróf Apponyi Albert

Az egybehívott rendkívüli közgyűlés szállította a papírformát, melyet a helyi sajtó előre megjövendölt. Valamennyi városi képviselő megszavazta a kitüntető cím adományozásáról szóló előterjesztést. *„Régi mulasztását pótolta ezzel a város, mert már régen erkölcsi kötelessége volt volna a díszpolgári oklevelet átnyujtani a nemes grófnak. Fényes beszédei nyomán melyeknek eszméi egy nemzet szívét hozták hullámzásba, egyes városok vetekedve siettek hódolatuknak kifejezést adni. (…) Pedig ez annyival is inkább tartozó kötelessége volt volna a városnak, mert vezetői intelligentiájától jogosan feltételezhetjük, hogy akkor, midőn a nemzet vezérét díszpolgárának választja, nem a sablonszerű hideg udvariasságnak akar kifejezést adni, hanem a valódi férfijellem, az igazi gentlemanség, a nemes kedély, a politikai lángész és az önzetlen, egyedül a nemzet javát kereső hazafiság előtt adózik a nagyon is megérdemelt elismeréssel.”* A megjegyzés, miszerint „egyes városok vetekedve siettek hódolatuknak kifejezést adni”, nem jelentette azt, hogy Jászberény városa előtt más településektől már kapott volna díszpolgárságot. Jászberény után majd Győr város és Kispest község részesítette díszpolgári oklevélben az első világháború előtt. Budapesten 1901-ben jelölték először díszpolgárnak, de ott akkora vita kerekedett ebből, hogy az előterjesztő visszavonta javaslatát. Magyar települések számára 1921-ben lett divat Apponyit díszpolgárrá választani, amikor kultusza országos rangra emelkedett és nemzeti üggyé lett hetvenötödik születésnapjának megünneplése. Azonban Apponyi korában megszokott volt, hogy egy-egy település, vagy vármegye határozatban fejezte ki politikusok számára az elismerését, vagy szavazott valamiért köszönetet. Hasonló jellegűnek kell tekinteni az idézetben szereplő utalást. Apponyi több ilyen méltatásban részesülhetett korábban, melyek nyilvánosságot is kaptak. Vallás- és közoktatásügyi minisztersége idejéből (1906-1910, 1917-1918) rengeteg elismerő nyilatkozatról akad levéltári forrás.

A városi sajtó már-már kultikus magasságba röpítette Apponyit a címadományozás kapcsán. Nem fukarkodtak a felnagyító jellegű párhuzamokkal, amikor szónoki teljesítményét igyekeztek méltatni, amely egyébként a határozatban és a díszoklevélben is szerepet kapott. *„Hatalmas szava, miként Roland kürtje széthangzik az egész hazában.”*

A díszpolgári oklevelet Koncsek István polgármester és Bathó Endre főjegyző látták el kézjegyükkel. Koncz Ákos helyi polgár a Jászberény és Vidéke hasábjain méltatta az újdonsült díszpolgárt. *„Szálljon rá Isten áldása, működését koronázza siker, salamoni bölcsességgel vezesse a nemzetet ezután is s buzgó törekvését kisérje a jobbak élénk rokonszenve.”*

A polgármester a közgyűlés után rögtön táviratban értesítette Apponyi Albertet a döntésről. Másnap a gróf

szintén táviratilag mondott köszönetet Pozsonyból. *„Ragaszkodásuknak ezen ujabb kitüntető jeléért fogadják uj polgártársuknak forró háláját.”* Az országos sajtó nem foglalkozott különösebben ezzel a hírrel. Csak a Pesti Napló egyik esti kiadásában található róla rövid megemlítés. *„Mint levelezőnk telegrafálja, gróf Apponyi Albertet nagy lelkesedéssel egyhangulag a város díszpolgárának választotta. A választásról szóló jegyzőkönyvi kivonatot és a díszoklevelet küldöttség fogja gróf Apponyinak elvinni.”*

A Jászság című jászberényi hetilap nem éppen Apponyi-párti hangon viszonyult a díszpolgári cím elfogadásához. Felemlegette, hogy nem normális dolog a kormánytól a főgimnázium államosítását kérni, ugyanakkor az ellenzéki pártvezért kitüntetni. A névtelen újságíró azonban nem Apponyit, hanem az előterjesztőt és az indítvány aláíróit kritizálta. *„Kedden elmennek nagy apparátussal kunyorálni a kormányhoz, hogy vegye le róluk a gymnazium elviselhetetlen nagy terhét és szombaton kellő ünnepélyességgel tüntetnek a kormány ellen, ugy a hogy az legérzékenyebben érinti. De hát mi mostanában mindig mindenféle bogarakkal mutattatjuk magunknak az utat.”* Hogy a helyi véleményformáló sajtó milyen eltérő módon viszonyult Apponyihoz és a városi vezetés döntéséhez, mi sem mutatta jobban, hogy a címlapon és részletesen, vagy csak a negyedik-ötödik lapon röviden foglalkoztak a témával.

Apponyit a Jászság hasábjain a város harmadik díszpolgáraként említették meg. A cikkíró szerint Kossuth Lajos lett Jászberény első díszpolgára. Őt Csernátony Lajos híres újságíró, balközép párti, majd szabadelvű párti országgyűlési képviselő, Tisza Kálmán miniszterelnök bizalmas tanácsadója követte. Mivel közeledett Jókai Mór írói munkásságának jubileuma, rögtön Apponyi kitüntetése után felmerült az ő kitüntetése is.

A Jászság publicistája azonban szemérmesen hallgatott arról, hogy a város a neoabszolutizmus, a Bach-korszak idején, 1857-ben már megválasztotta díszpolgárának Jankovich György jászkun főkapitányt. Egy Bach-huszár nem illett a képbe a kiegyezés után.

Koncsek István a Millennium évében elveszítette polgármesteri székét. Török Aladár lett Jászberény új vezetője, aki kormánypárti volt és Apponyi ellen szervezkedett a városban. Elfogadtatta a városi közgyűléssel, hogy báró Bánffy Dezső miniszterelnököt és báró Fejérváry Géza honvédelmi minisztert díszpolgári címmel tüntessék ki. Mindkét politikus Apponyi Albert legkeményebb ellenfelei közé tartozott.

Apponyi Albertnek ötvenkét éves képviselősége folyamán komoly kultusza bontakozott ki Jászberényben, amely szervesen hozzátartozott országos kultuszához is, amely Trianon után vette kezdetét Magyarországon. Kultuszának egyik első és fontos állomása, hogy százhúsz évvel ezelőtt a város díszpolgárává választották. Ezt a címet az évtizedek során még több mint száz magyar várostól és községtől megkapta.

(Irodalom: Sugárné Koncsek Aranka: Jász történelmi arcképcsarnok, Jászsági Füzetek 23. Jászberény, 1995.

Jászberény és Vidéke, 1893. december 7., 14., Jászság, 1983. december 9., 16., Pesti Napló (Esti kiadás), 1983. december 9.)

Anka László helytörténeti kutató

Búcsú Zrupkó Antalnétól (1938-2013)

Ha Klárika Nénire gondolok, úgy tűnik elém kedves alakja, amint jász viseletben fáradhatatlanul pörgeti a rokkát, közben lelkesen magyarázza az őt körülvevő gyerekeknek a fonás technikájának csínját-bínját. Mindig vidám és jókedvű volt, még akkor is, amikor megfáradt testét fájdalmak gyötörték. De ő nem sokat törődött az ilyen földi nyavalyákkal, neki sokkal fontosabb feladata volt, átadni a fiatalságnak azt a tudást, amit őrá is az ősei hagytak örökül.

A tótkéri tanyavilágban született, ahonnan Jánoshidára, majd pedig Jászboldogházára költözött családjával. Civil foglalkozása postás volt, ismerte az egész falut, de őt is ismerték és szerették. Az 1990-es évek elején kötelezte el magát a hagyományőrzés mellett. Tagja lett az Újszászi Díszítőművészeti Szakkörnek, s ott ismerte meg az egykori jász szűcshímzés gazdag motívumanyagát, amelyet aztán ő maga is nagy precizitással keltett életre futókon, terítőkön, párnákon és zsebkendőkön. Már idős korában tanulta meg a csipkeverést, bebizonyítva ezzel, hogy soha nem késő tanulni.

A jász viselet újjászületése őt is megérintette, s az első volt Jászboldogházán, aki jász viseletet varratott magának. Ettől kezdve aztán mindig abban jelent meg nagy ünnepeken, hagyományőrző rendezvényeken és bemutatókon. Állandó közreműködője volt a Jász Múzeum történelmi játszóházainak, a Jász Világtalálkozóknak és megannyi jászsági, megyei és országos hagyományőrző programnak. Nagy népszerűségnek örvendett rokkájával, hiszen ma már csak kevesen ismerik a fonásnak e hagyományos módját.

Zrupkó Antalné

Ez év októberében azonban a sors gondolt egy nagyot, s „Klárika Néni rokkáján hirtelen elszakadt a fonál.” Váratlanul távozott közülünk az égi szakkörbe, ahol minden bizonnyal most is kitartóan hímez, s a rokka kerekét is rendületlenül hajtja. Október 30-án – családtagjai, barátai, ismerősei, tisztelői kíséretében – a jászboldogházi temetőben helyezték örök nyugalomra. Elment hát a jászsági hagyományőrzés egyik jellegzetes alakja, aki példát mutatott nekünk az önzetlenségről, az elkötelezettségről, emberségről. Örülünk annak, hogy ismerhettük, tisztelhettük és szerethettük őt.

Isten veled Klárika Néni! Nyugodj békében!

Hortiné dr. Bathó Edit,
a Jász Múzeum igazgatója

A Kettős Szentév évfordulójára

Hetvenöt évvel ezelőtt Magyarország Szent István halálának 900. évfordulójára emlékezett.

A Kettős Szentévnek minősített év ünnepségei két részből tevődtek össze. Az egyik a budapesti XXXIV. Eucharisztikus Világkongresszus, a másik a Szent Jobb országjárása. A Kettős Szentévben az eucharisztikus gondolatot tehát a Szent István Emlékévvel kötötték össze.

Az Eucharisztia magyarul Oltáriszentséget jelent. A kongresszusi mozgalom ennek jegyében Krisztus társadalmilag elismertető és érvényesítő hatalmát, a világban való jelenlétét hirdeti.

Ennek az eszmének a tiszteletére szervezi meg a katolikus egyház 1881 óta a nemzetközi eucharisztikus kongresszusokat.

Magyarország az első világháborúból vesztesként került ki. Ezt követte a trianoni döntés az ország feldarabolásával, a kommunizmus és a nemzeti szocializmus térhódítása. Mindezek következménye a súlyos gazdasági, társadalmi, szociális probléma. Ezek hatalmas traumát jelentettek az ország hívő és nem hívő lakossága számára. Alapvető szándék volt az emberekben megerősíteni a hitet, hogy van kivezető út. A magyar állam a katolikus egyházban kitűnő társra talált a trauma kezelésében. Az elkeseredett állapotokban a lélek gondozásában az egyház mindig is nagy szerepet vállalt. Már az 19. század második felében számtalan civil, hitbuzgalmi szervezet működött az országban. Ezeket újraszervezték, vagy tevékenységét megerősítették, és a korosztályok, társadalmi rétegek részére újakat alapítottak.

1928. október 7. és 9. között nemzeti eucharisztikus kongresszust szerveztek Budapesten, amelyen az egyházi és közéleti személyiségeken kívül mintegy 200 ezer hívő vett részt. Ezen ünnepség kínálta az első alkalmat, hogy a trianoni Csonka-Magyarország bemutassa összetartozását a keresztény világgal. A jászberényiek dr. Kele István pápai prelátus, plébános vezetetésével vettek részt. *„Lelki örömet szerzett, hogy hitüket megvallhatták, és hódolhattak az Eucharisztiának, és dicsőséget szerezhettek a jász névnek”*, adja hírül a Jász Hírlap.

A magyarság 1930-ban Szent Imre herceg halálának 900. évfordulójára emlékezett. Ezt az évet Szent Imre évnek minősítették. Az év folyamán az állam és az egyház, a különböző civil szervezeteket is bevonva, a társadalom egy-egy rétegét megcélozva szervezte a mintegy harminc országos rendezvényt. 1930. augusztus 19. és 20-án 600–800 ezer hívő vett részt a tömegdemonstrációban Budapesten.

A Eucharisztikus Világkongresszus emblémája

Jászberényben 1930 áprilisában dr. Kele István plébános kezdeményezésére a civil szervezetek és hitbuzgó társulatok részvételével megalakították a Szent Imre Bizottságot, és határozatot fogadtak el a Szent Imre év méltó megünneplésére. Kérték a várostól, hogy Szent Imréről nevezzék el a Sasos kertet, a Nagy kőhidat, az Alvégi utat, a Szolnoki temetőt. De tervezték egy Szent Imre szobor felállítását is a gimnázium előtt. Ezeknek nagy része megvalósult.

A Katolikus Népszövetség nagygyűlését 1930. június 1-jén tartották a jászberényi Apponyi téren, amelyen részt vett Czettler Jenő felsőházi politikus, a Jászok Egyesületének elnöke, Huszár Károly, a Népszövetség vezetője, korábbi miniszterelnök, gróf Apponyi Albert városunk országgyűlési képviselője és Szmrecsányi Lajos egri érsek. A résztvevők száma tízezerre tehető.

Ez év november 5-én Jászberényben is megszervezték a város katolikus tanulói részére a Szent Imre tiszteletére emlékező szentmisét. Jászberényben december 8-tól 21-ig tartották a Szent Imre év befejezésére szervezett népmissziót. Négy jezsuita közreműködésével szentgyónást végzett 15 ezer hívő. Külön megemlékezést tartottak Porteleken is.

A Nemzeti Eucharisztikus Kongresszus és a Szent Imre év méretében, formájában előkészülete volt a nagyobb lélegzetvételű Eucharisztikus Világkongresszusnak. Bátran vállalhatta az állam és az egyház a szervezés hatalmas munkáját.

Serédi Jusztinián bíboros, hercegprímás sokévi munka, hosszú utánjárások eredményeképpen tudta elérni, hogy Magyarország megkapta a XXXIV. Eucharisztikus Kongresszus megrendezésének jogát. Az illetékesek a végleges döntést 1936. november 17-én hozták meg Párizsban.

Huszár Károly ny. magyar királyi miniszterelnök a **Magyarság kettős szent éve** című felhívását 1937 januárjában tette közzé az országos és a regionális lapokban, hogy 1938. május 25-től 30-ig lesz a következő Eucharisztikus Világkongresszus Budapesten.

1937. január 11-én Serédi Jusztinián hercegprímás latin nyelvű levéllel fordult a világ 160 főpapjához. Ezután kezdetét vette a szervezésnek a külpolitikai része. Nagyon sok egyeztetés folyt politikai, diplomáciai úton. A szervezés megindításának alapfeltétele volt az állam és az egyház által támogatott előkészítő bizottság létrehozása. A vezetésre legalkalmasabb volt az Actio Catholica lelkiségi mozgalom, melynek tevékenységi köre magában foglalta mindazt, amire az egyház apostoli küldetése szólt. Az Eucharisztikus Világkongresszus előkészítő főbizottságának igazgatójává Mihalovics Zsigmond tb. kanonokot választották meg. Fővédő lett a római katolikus kormányzóné, vitéz nagybányai Horthy Miklósné Purgly Magdolna. Elnök: Serédi

Jusztinián hercegprímás és Verseghy Nagy Elek, az Actio Catholica világi elnöke.

Az előkészületek fontos része volt a lelkészek részére szervezett konferencia, ahol a papság feladatait beszélték meg.

A Magyar Püspöki Kar körlevélben buzdította a híveket a Szent Jobb ereklye előtti hódolatra. Az egyházmegyék érsekei, püspökei körlevelekben fordultak a híveikhez, és adtak utasításokat az ünnepség szervezésével kapcsolatban.

A budapesti kongresszus részletes programja 64 oldalas füzetben adott tájékoztatót, amely az ország minden plébániáján elérhető volt. Nagyon fontosnak tartották, hogy a kongresszuson részt vevő hívek már odahaza előkészülhessenek a részvételre, és ennek érdekében számos helyi eucharisztikus napot szerveztek. A MÁV 278 mozdonyt és 900 kocsit javított meg, és 400 kocsit külföldről kölcsönzött a hatalmas forgalom lebonyolításához. 132 „filléres vonatot" indított, külön menetrend szerint.

Jászberényben 1938. május 22-én tartották a jász eucharisztikus kongresszust, ahogy a helyiek elnevezték, a *jász búcsút*. Mintegy 25-30 ezer főnyi hívő körmenete indult, hullámzott a Pálinkás keresztnél felállított tábori oltárhoz. A szertartást dr. Kriston Endre püspök vezette, Varga László jezsuita atya prédikált, az Eucharisztia jelentőségéről beszélt, hangsúlyozta, hogy ebben a szeretetlenségben csak egyetlen eszme, a szeretet képes visszavarázsolni a lelkekbe a szociális, emberséges érzést. Majd a tömeg visszatért a főtemplomhoz, és ezzel véget ért az ünnep vallási része. Azután megkezdődött a nagygyűlés, amelyen Antal István államtitkár is jelen volt. Kerkai Jenő jezsuita atya, a KALOT főtitkára emelkedett szólásra: *„A Katolikus Agrárifjúsági Legényegyletek Országos Szövetsége (KALOT) ideje elérkezett, ezt a nagyszabású, gazdag programú mozgalmat nem lehet megállítani Ez a mozgalom két és fél év alatt megerősödött. Ez a jászberényi a legnagyobb ilyen találkozó eddig, mert elindult a leányifjúsági mozgalom is. Ha kell, vérünk hullásáig harcolunk Szent István országáért, a régi határokért."* A nagyszabású és lebilincselő nagygyűlés után a leventezenekar zenéjére menetelt a 25 ezer főből álló jász települések agrárifjúsága egyen öltözetben, árvalányhajas kalapban és rézfokossal a kézben.

Közben folytak a világkongresszus országos előkészületei is: Tizenhat nyelven hárommillió szentképet küldtek szét a világba, 19 nyelven 390 ezer plakátot készítettek, 13 nyelven 900 ezer ismertető füzetet készítettek. Bronz jelvények tömege jutott el mindenhová.

A budapesti XXXIV. Eucharisztikus Kongresszus, május 25–29. A kongresszus mindent fölülmúló pompával és nagyszabásúan került megrendezésre. A küldöttek és vendégek 33 országból mintegy 50 ezren érkeztek, a belföldi résztvevők száma néhol elérte a félmilliót is. Több tízezres körmenetek, különleges éjszakai szentségimádások, majd félmilliós szentmisék, pazar díszkivilágítás, hatalmas és díszes vendégsereg tette emlékezetessé hívőknek és nem hívőknek egyaránt az eseményeket.

A jó előkészítés eredményeképpen Jászberényből külön vonaton (filléres vonaton) 1500 imádságos lélek vett részt a budapesti kétnapos szentségimádáson. (Sokan, nagyon sokan más járműveken utaztak.)

„A hazatérő papok és tanítók lelkiekben meggazdagodva Jászberény város határában, a kápolnás tanyákon szórták széjjel a lelki ajándékokat, hogy a tanyavilág 10 000 lelket számláló népe is részesüljön benne. A városi iskolán kívüli népművelő munkások is megtették a magukét az olvasókörökben s a tanyai iskolákban egyaránt. Egyetlen lélek sem maradt, akit a buzgólkodók keze jótékonyan meg ne érintett volna…" … *„Az Eucharisztikus Világkongresszuson a helybéli tanítóképző intézet 55 növendéke vett részt dr. Fiala Endre és Tóth Gyula tanárok vezetésével…"*

A Kettős Szentév másik nagy eseménysorozata a **Szent Jobb országjárása.**

Az Eucharisztikus Világkongresszus záróünnepsége egyben a Szent Jobb országjárásának megnyitása volt. A Szent Jobbot szállító Aranyvonat másnap indult első útjára, és hetente 2-3 napos utakon járta az országot. Körbejárta a csonka ország minden nagyobb városát. A jászberényiek Szolnokon fogadták a Szent Jobbot. Erről csak a jászapáti korabeli újság számolt be: *„Legszebb időben járta végig a rónát. Aratás folyt, keresztek álltak szerte a mezőkön, István király országa szépsége teljességét mutatta a szent ereklyének."* Aratás volt, és valószínű, hogy a helyi plébánia is nagyon fontosnak tartotta az „élet" mielőbbi gyors betakarítását, és ezért a Szent Jobb előtti tisztelet nem bírt olyan jelentőséggel, mint az eucharisztikus kongresszus.

Jászberényben a Kettős Szentévet egy kéthetes misszió zárta. A missziót P. Kerkay Jenő, P. Lovas Pál, P. Tímár Máté jezsuita atyák tartották. Az egyhetes misszió alatt hajnaltól késő estig gyóntattak a jászberényi templomokban, a boldogházi templomban, közben pedig a tanyaközpontokban, Hajtán, Porteleken is folyt a 3 napos lelkigyakorlat. Berényben külön tartottak lelkigyakorlatot a férfiaknak, külön a nőknek.

Karácsony és Újév között városunkban rendezte a KALOT országos vezetősége az első ifjúsági vezetőképző-tanfolyamot a tanítóképző intézetben. Ennek irányítója Ugrin József országos titkár volt.

A másfél évig tartó ünneplés 1938. december 28-án a kultúrházban (ferencesek kultúrháza) rendezett záróünnepséggel fejeződött be. Megköszönték dr. Kele István plébános másfél évig tartó fáradozását.

Összegzésként elmondható, hogy világkongresszus elnyerése óriási megtiszteltetésnek számított. A kongresszus a magyar katolicizmus utolsó nagy ünnepe volt, amely nemcsak külsőségekben, hanem áhítatával is felmutatta a világnak Krisztus békéjét. Ez idő alatt a világ 400 milliós katolikusságának képviselői jöttek Magyarországra, hogy térdre boruljanak Krisztus előtt. A pápa személyesen nem jött el, de elküldte legátusát, Pacelli bíborost. Összesen 15 bíboros, 48 érsek, több mint 245 püspök és főapát volt jelen. A kongresszus Magyarország katolikus voltának a nagy demonstrációja volt, ugyanakkor világdemonstrációja is az Eucharisztiában közöttünk élő Úr Jézusnak.

Dr. Suba Györgyné
helytörténeti kutató

Forrás:

Jászsági Katholikus Tudósító, Jász Hírlap 1928, 1929, 1930, 1937, 1938 idevonatkozó cikkei

Gergely Jenő: Eucharisztikus Világkongresszus Budapesten /1938 30.

http://budapestcity.org/02-tortenet/1938-eucharisztikus-vilagkongresszus/index-hu.htm

http://eucharisztikuskongresszus.hu/euchar.html

http://www.bibl.u-szeged.hu/ha/esemeny/euch/

Jászkunság kerülő lovas túra

A karcagi székhelyű „Pusztai Róka" Nomád Hagyományőrző Egyesület minden évben szervez – saját csapattagjaink részvételével – egy nagyobb lélegzetű lovastúrát annak érdekében, hogy lovas hagyományainkat minél közvetlenebb módon átéljük, megismerjük, s hogy felfedezzük hazánk csodás vidékeit.

A lovascsapat tagjai *Fotó: Balogh Péter*

Négylábú társaink segítenek abban, hogy rohanó világunk ellenére emberközeli tempóban lehessünk mindennek részesei. Ezeken a túrákon természetesen még jobban összecsiszolódik a csapat, s próbára tehetjük saját kitartásunkat, tudásunkat is. Túráink jellegzetessége, hogy az utat előre nem járjuk le, így biztosítva van a felfedezés és a rácsodálkozás lehetősége. Kísérőautó szolgáltatásait nem vesszük igénybe, a kényelemért cserébe a szabadságot kapjuk, és annak az ismeretét, hogy hogyan kell minden felszerelésünket a lovainkon magunkkal vinnünk. Lovainkat pedig az egész túra alatt a természet által nyújtott legelőfűvel tápláljuk (azon kívül, hogy külön munkát és szervezést nem igényel, ez a legtáplálóbb számukra – mivel az egész évet legelőn töltik egyébként is), így biztosítva azt, hogy ne veszítsenek a kondíciójukból. Magyar hagyományos viseletben járjuk utainkat, mely – az évszázados tapasztalatok eredményeképpen – tökéletesen alkalmas arra, hogy többszáz kilométeres úton is biztosítsa a „túlélést", ezen kívül pedig tükrözi, s erősíti kultúránk többezer éves múltját. Éjszakáinkat általában a természet nyújtotta „szálláshelyeken" töltjük el lovaink és egymás társaságában, de az útba eső ismerősök vagy barátok meglátogatását sem szoktuk kihagyni.

Idei évben ismét egy nagyszabású 600 km-t közelítő (a részletes útvonal a mellékelt táblázatban) túrát szerveztünk tágabb szülőföldünk a Jászkunság körbejárásával, tisztelegve ezzel is az egykoron önállóan működő Hármas Kerület nagysága előtt, melyben közös autonómia alapján éltek a Jászság, a Nagykunság, s a Kiskunság lakói. A túrán a „Pusztai Róka" Nomád Hagyományőrző Egyesület 5 tagja (Balogh Péter, Bene Sándor, Benéné Lajtos Katalin, Bolgovics Ágnes és Leidinger Dániel) és az egyesület egyik zenész barátja Juhász Dénes vett részt. A túra induló, s egyben legkeletibb pontja a karcagi Kecskeri-puszta volt, ahonnan a tervek szerint szeptember 9-én hétfőn csak a késő délutáni órákban indultunk el, mivel csapattársaink előző szombaton tartották lakodalmukat, így bőven maradt még feladat erre a napra is. Az eső kissé csepergett, jobban viszont a vasútépítés kapcsán murvásra fejlesztett út zavarta lovaglásunkat, de legalább hamarosan ránk sötétedett. Az első szálláshelyünk Kisújszálláson Ági csapattársunk családjánál volt. A házigazdák lovainknak megfelelő minőségű és mennyiségű legelőt biztosítottak, így megkapták a következő napra tervezett távolsághoz szükséges energia mennyiséget (kellett is, mert másnap 70 km állt előttünk).

Reggel időben el tudtunk indulni, mivel megérkezett a csapatunk hatodik tagja is Juhász Dénes, aki muzsikusként a túra végéig biztosította a jó hangulatot. Kuncsorbát északról kerülve értük el a Nagykunsági öntöző főcsatornát, ahová lóháton jött ki elénk Antal Zoltán nagykunkapitány és kedves felesége, hogy bevezessen bennünket Kétpóra. Itt csatlakozott még hozzánk két nagykunsági lovas Kenyeres Imre és Márki Lajos is.

A jászkapitányok Jászberény határában fogadják a túra lovasait *Fotó: Balogh Péter*

Kétpón az önkormányzat és a település képviselői, illetve Ullár Imre kuncsorbai nagykunkapitány feleségével várt bennünket a nemrégen épített és felavatott közösségi helyen – a jászkun kapitányok és kapitánynék egyébként energiát és időt nem kímélve segítettek és lelkesítettek bennünket a túra végéig, melyet ezúton is köszönünk nekik. A helyiek bőségesen feltöltöttek bennünket mindenféle földi jóval, hogy utána útra kelhessünk Kunszentmárton irányába. Mielőtt ezt megtettük volna beköszöntünk régi jó barátainkhoz, a Rédai családhoz is. Annak ellenére, hogy lovaink jó egészségnek örvendtek, induláskor Dénes Karacs nevű lova belázasodott, s Ahmedról is le kellett vennünk a patkókat, mert a csüd belső részét csúnyán leütötte vele. Karacs állapota nem javult, így a sok lépés miatt későn érkeztünk csak meg Kunszentmártonba, ahová hamarosan kiérkezett az állatorvos, aki megvizsgálta és lekezelte lovunkat. Smuta Zsolt kunszentmártoni nagykunkapitány feleségével bőséges lakomában részesített bennünket, s egy-egy emléklapot is készítettek csapattársaink részére a túránkról, illetve Mariann asszonytól kaptunk mindenféle házi készítésű szappant az út pora ellen. Reggelre Karacs egészségi állapota rendeződött, így délelőtt a Nagykunságot elhagyva Csongrádnak vehettük az irányt a Körös gáton, hogy átkelhessünk a tiszai pontonhídon. Két „vendég" lovas társunk pedig visszafelé vette az irányt, Fegyverneknek. Estére nem volt leszervezett szállásunk, de mivel esőre állt az idő bebocsájtást kértünk a Csongrád határában fekvő Fekete-tanyára, ahol a gazda jóvoltából az udvaron, esővédett helyen húzhattuk meg magunkat egy pótkocsi alatt. Másnap Pálmonostora határában ellovagolva Petőfiszállás közelében találkoztunk Ván Jenő kiskunkapitánnyal, majd meglátogattuk, s pihentünk egyet a Kiskunság népének búcsújáró helyén a pálos rendhez tartozó Szentkúti Kolostor udvarán, ahol többek között a Mária Múzeumot is megtekinthettük. Estére megérkeztünk Eördögh András barátunk tanyájára, aki a kunfakó lovak tenyésztésével foglalkozik páratlan adottságú és szépségű tanyáján, és megcsodáltuk a szintén jászszentlászlói Szépe Ferenc kiskunkapitány tanyáját is. Reggel szokásunkhoz híven lóháton, furulya- és énekszóval köszöntünk el kedves vendéglátóinktól. Szankra megérkezve a Szent István és a Nagy Magyarország szobor kompozíció egy fotó elkészítésére ösztönzött bennünket, melyet viszont egy helyi közterületfelügyelő (szerű) ember már kevésbé díjazott, s felháborodva állapította meg jelenlétünkből, hogy mi nem becsüljük meg a helyet (holott éppen ezért álltunk meg). Szankot magunk mögött hagyva lehettünk szemtanúi azoknak a jellegzetesen lekerekített nagyjából 1 m magasságú határköveknek, melyek az egykori Kiskunság határát jelölték, majd találkoztunk az ország valószínűleg egyik legnagyobb létszámot számláló szamár állományával, lovaink legnagyobb csodálkozására (a lovak jellemzően hosszasan tudnak csodálkozni más fajhoz tartozó hasonló méretű állatokon). Estére érkeztünk meg Pirtó nyugati határába, s mivel ránk esteledett, így egy gyepterületen néhány fa alatt leltünk éjszakai szállásra. A szanki „támadás" után egy helyi gazda ismét rossz érzését fejezte ki irántunk, mert a több hónapja lekaszált és betakarított gyepterületén álltunk meg éjszakára, amivel pedig semmilyen problémát nem okoztunk senkinek. A lovastúráinkon tapasztaltak ettől a néhány példától eltérően viszont a magyar emberek mérhetetlen kedvességéről, nyitottságáról és vendégszeretetéről tanúskodnak, s reméljük ez nem fog változni még hosszú időn keresztül, mert ez így van rendjén. Itt értük el – Kiskunhalas magasságában – a túránk legdélebbi pontját. A pirtói éjszaka után Imre-hegyen keresztül lovagolva, Kecelt is a hátunk mögött hagyva szeltük át a Duna-völgyi-főcsatornát Császártöltés fölött, ahol – az órák óta tartó eső ellenére – jó érzéssel töltött el bennünket, hogy 2008-ban ugyanitt lovagoltunk el Pécs irányába. Hamarosan megérkeztünk egy öregcsertői vendéglátóegységbe, ahol némi energiaforrást magunkhoz véve – s lovainkat is meglegeltetve, megpihentetve – indultunk tovább Kalocsára. Elhelyeztük hátasainkat az éjszakai szállásukra, majd látogatást tettünk a Kalocsai Paprikafesztiválra, ahol a városias nyüzsgéshez nem nagyon tudtunk hozzászokni az elmúlt napokban megélt természetközeli viszonyoknak köszönhetően. Miután vendéglátóinktól tisztességesen elbúcsúzva elhagytuk a várost, a kisfoktői Kati család lovas kíséretében utazhattunk a géderlaki kovács házáig, ahol Sólyom lovunk új patkókat kapott, hogy a további néhány száz kilométeres utat biztonsággal meg tudja tenni. Közben a kovács és családja finomabbnál finomabb pálinkákkal ostromolt bennünket, de mivel az elején megbeszéltük, hogy a csapásokat viselni kell, így jól teljesített a csapat. Vágtában haladtunk (ez volt túránk első és utolsó becsületes vágtája 250. km környékén) a géderlaki kompig, hogy még átkelhessünk a Dunántúlra, de mind hiába, mert a komp éppen az orrunk előtt indult el. Letáboroztunk, ahová solti barátaink látogatást tettek forró teával, borral és kaláccsal. Reggel gyors nyergelés, lassabb dunai átkelés. Megérte idáig lovagolni, mert kinyílt a világ, felvirágoztak a lelkek és kisütött a Nap a többnapos esős idő után. Legalábbis a dunántúli csapattársainknak. Viszont a mi alföldi végtelen pusztákhoz szokott szemünknek barátságtalanabb képet festett a táj.

Danukömlődöt érintve érkeztünk meg Előszállásra déli pihenőre, ahol a helyiekkel beszélgettünk a település történelméről, mely az egykori kun Hantos szék része volt. Estére érkeztünk meg Kishantosra, ahol több mint húsz éve bio-mintagazdaság és népfőiskola működik helyi emberek és szervezetek bevonásával.

A kisgazdaságok jól működő szervezetének egyik példáját láthattuk itt, ahol nászutasok igényeit is kielégítő elszállásolásban volt részünk. Túránk nyugati fordulópontján Hantos határában legeltek egykoron Sudár István Kazahsztánból behozott lovai is, melyekkel az ősi magyar lóhoz hasonló típust szeretett volna kitenyészteni – sajnos rövid földi élete megakadályozta céljának elérését. Reggel szakadt az eső, így kicsit elhúzódott az indulás, de ezzel se tudtuk elkerülni, hogy ismét ne ázzunk meg rendesen – mondjuk így Péter legalább ki tudta próbálni az általa kifejlesztett 5 db racka bőrből összerakott „esőkabát"-ot, mely forradalmian új fejlesztésnek tűnik a lovastúrázók szakmai körében. A modern, s lovaink számára is félelmetes és monumentális dunaújvárosi M8-as hídon keresztül tértünk vissza a Duna-Tisza-közére, s boldogan nyargaltunk újra a kiskunsági pusztaságban. Estére a Szabadszállás és Szalkszentmárton között elhelyezkedő homok-pusztai részen éjszakáztunk egy üres, félig bekerített portán – a szomszéd hozzájárulásával, aki nem ijjedt meg attól, hogy sötétedéskor 6 idegen lovas betoppant – ahol a jó legelő gyepterületen feltöltődtek lovaink.

(folytatás a 8. oldalon)

(folytatás a 7. oldalról)

Az éjszaka viszont már nagyon hideg volt, a hajnal pedig harmatos, melyben szinte úszott a hálózsákunk, s minden egyéb felszerelésünk is, így jobb híján mihamarabb lóra szálltunk. Keresztüllovagoltunk a bösztörpusztai MOGY helyszínén, ahol most szokatlan csend honolt, s békésen legelésztek a szürkemarhák. Délelőtt időben elértük volna a Baján kagán tiszteletére emelt totemoszlopot Kunbábony határában, ahol a helyiek használható útbaigazítást adnak. Végül Kulcsár Laci barátunk is segítségünkre volt, s egy kis sajttal és borral érkezve erősen feldobta a hangulatunkat. Laci lovas kíséretében indultunk tovább, de újabb megpróbáltatásoknak kellett eleget tenni. Gazdik Robi kunadacsi lovasoktató látogatott meg bennünket – Sövény Sándor kiskunkapitány biztatására – gazdag italkészletével, de sajnos nem tudtunk igazán kedvére teljesíteni, gyenge fogyasztásunk miatt viszont a készleteinket erősen feltöltötte. Festői szépségű pusztákon keltünk át, mely a nemzeti park és a helyi gazdák együttműködésével őrzi természetes képét. Estére érkeztünk Táborfalvára, ahol aktív katonai élet zajlik napjainkban is.

Az esőre álló időben egy Olaszországból visszatelepült házaspár udvarán lévő istállóban kaptunk menedéket éjszakára. Másnap a táborfalvai erdőket csak nehezen tudtuk elhagyni, mert az utak rendre elfogytak, illetve a katonai tevékenység miatt védőárkokat létesítettek, hogy emberi lény ne tudjon átkelni. Kijutva a rengetegből helyzetünk csak nehezedett, az intenzív szántóföldi mezőgazdálkodás miatt kialakított számunkra rossz irányú földutak és a rendre bekerített gyümölcsösök miatt. Sokára érkeztünk csak meg Ceglédbercelre, ahol a déli pihenőt töltöttük – legalábbis a lovak egy része, mert mi patkoltunk Buck Viktor jászsági kovács segítségével. Délután viszont lendületesen tudtunk haladni egészen sötétedésig, mely Tápiószentmárton határában ért bennünket.

Megálltunk egy kövér mezőn – ahová valaki tamariszkusz fasort is telepítetett nem odaillő módon évtizedekkel ezelőtt – mely a sok kullancstól és a hidegtől eltekintve jó pihenőhelynek bizonyult. Reggel viszonylag korán indultunk, hogy lehetőleg ne sötétben érkezzünk jász barátainkhoz, akik a jászberényi határban jászkapitányokkal és kapitánynékkal kedves fogadtatásban részesítettek bennünket Bolla János regnáló jászkapitány vezetésével. Szabó Zoli lovasbarátunk pedig elénk jött egészen Farmos határáig, hogy segítsen elkerülni az egyébként kalandokat rejtegető Hajta-vidéket. Előtte viszont még becsöppentünk a farmosi falunapba, ahol a motoros menet indulásakor mi is tisztelegtünk a helyieknek lóhátról egy dal eléneklésével furulyaszó kíséretében. Estére dalolva értünk be Horti István tanyájába, aki személyesen hintójával vezetett be bennünket. Az udvaron már sürögtek, forogtak a népek, s a néhány kupica pálinka elfogyasztása után hamarosan asztalra került a rendkívül ízletes juh pörkölt, mely nemcsak a szakácsnak és a gazdának érdeme, hanem a juhnak is (mivel nem birka volt az áldozat). A találkozás nagy örömére éjszaka végigénekeltünk néhány dalt gazdag népdalkincsünkből. A „túrás citeránk" ezennel jó, hogy nem volt nálunk, mert a felfokozott hangulatnak köszönhetően talán még most is ott mulatnánk.

Másnap bőséges reggeli után indultunk tovább, kissé szomorúan, mert két dunántúli csapattársunktól itt vettünk búcsút, akik északnyugatnak vették az irányt, hogy hazalovagoljanak a Dunakanyarba. Jászjákóhalmán keresztül haladtunk Jászkisér irányába, ahol Gubicz András jászkapitány vezetésével a jászok (szokásukhoz híven) ismét kitettek magukért. Számos fogattal, hátaslóval, kapitánnyal, kapitánynéval, s lakomával szolgáltak bennünket. Alig tudtunk ezután lóra szállni, de a lovaglás se volt egyszerű, mert jól időzítve az ebédidőt, hatalmas felhőszakadást kerültünk el, mely teljesen feláztatta, s csúszóssá tette a földutakat.

Tiszasüly határában „megcsodáltuk" a hatalmas szükség víztározót, amit ahelyett építettek, hogy az Alföld mélyvonulataiba engednék az árvizek víztöbbletét, hogy a mai agrársivatag helyett egy igazi mozaikos Édenkert jöjjön létre. Ahogy tapasztaltuk a mindent elborító szántókból igazán juthatna gyepeknek, erdőknek, vizes élőhelyeknek is, ahol nem kárt, hanem hasznot okozhatna az árvíz, ráadásképpen a környező szántók vízháztartását is kiegyensúlyozva. Estére a helyi faluház gangján aludhattunk, hogy az egy napi járóföld előtt pihenjünk még egyet. Süly határában ismét búcsúzni kellett, s további két csapatra oszlottunk, hogy hazaérjünk Karcagra és Nagykörűbe.

A nagykörűi szárnynak már csak 18 km volt hátra, a karcagiak előtt viszont még nagyobb út állt Tiszagyendán és Kunhegyesen keresztül, ahol a magyar vendégszeretet és gasztronómia ereje csúcsosodott ki egy helyen Nagy Sándor családjánál – húsleves, őzpörkölt és ferdinándtekercs volt a menü. Közeledve a Kecskeri-puszta felé megdobban az ember szíve az ismerős képtől, madárhangoktól, a puszta illatától, s felerősödik benne az örök igaz mondás, hogy mindenhol jó, de legjobb otthon.

Balogh Péter, Bene Sándor

Jászkunság határkerülő túra – a megtett útvonal vázlata:

2013. szeptember				km
1.	09.	H	Karcag Kecskeri-puszta – Kisújszállás	14
2.	10.	K	Kisújsz. – Kétpó – Öcsöd – Kunszentmárton	70
3.	11.	Sz	KsztM. – Csongrád Kéttemető út	29
4.	12.	Cs	Cs. Fekete-tanya – Fehér-tó – Pálosszentkút – Jászszentlászló	38
5.	13.	P	Jl. – Szank – Szűcs-tó – Felső-Tázlár – Pirtó	36
6.	14.	Szo	P. – Imrehegy – Öregcsertő – Kalocsa	48
7.	15.	Vas	K. – Géderlak – Duna	18
8.	16.	H	D. – Dunakömlőd – Előszállás – Mezőfalva – Kishantos	56
9.	17.	K	Kh. – Baracs M8 – Dunavecse – Kiskunsági-főcs.	48
10.	18.	Sz	K-f. – Bösztör – Kunbátony – Örkényi lovastábor	53
11.	19.	Cs	Táborfalva – Ceglédbércel – Tápiószentmárton	41
12.	20.	P	TsztM. Attila-domb – Farmos – Jászberény	49
13.	21.	Szo	Jb. – Galgahévíz/Jászjákóhalma – Jászkisér – Tiszasüly	50
14.	22.	Vas	Ts. – Nagykörű/Kunhegyes – Karcag	45
				Összesen: 595

KÉPES RIPORT
Besenyi Péter és Pesti Petronella esküvőjéről és lakodalmáról

Besenyi Péter vállalkozó, a Jász Múzeum elkötelezett támogatója és Pesti Petronella, a Jászság Népi Együttes táncosa 2013. augusztus 18-án a jászberényi Nagyboldogasszony templomban esküdtek egymásnak örök hűséget. **Gorácz József** fotói révén felidézzük esküvőjük és lakodalmuk néhány hagyományos pillanatát.

Farkas László vőfély kikéri a menyasszonyt

Álmenyasszony kitolása taligán

Lakodalmas menet hintókkal

A menyasszony és a nyoszolyó asszony a Máriánál

A pörkölt torták széttörése fakanállal

Az ifjú pár jász viseletben

Egy különleges vendégség – Kun földön jásznak lenni

Aki nem ismeri Kunszentmárton történetét, biztosan furcsán néz ránk, ha azt mondjuk, hogy a várost jászok lakják. A Jászságban azonban ezt a tényt teljesen természetes és magával értetődő módon kezelik. Elsősorban Jászapátin, ahonnan közel háromszáz évvel ezelőtt a lakosok nagy számban elvándoroltak, és a Körös folyó mentén letelepedtek. A jász vendégszeretetet október 5-én tapasztalhattuk meg, amikor Józsa László tanár urat elkísértük a Jászságban működő honismereti szakkörök találkozójára.

A Vándorffy János Honismereti Szakkör minden évben megszervezi az összejövetelt, melyen több település is képviselteti magát. Az eseményre hivatalos volt Kunszentmárton mellett a hasonló történelmi múlttal rendelkező Pest megyei Kocsér község is.

Reggel nyolc órakor léptük át Jászapáti határát, és utunk egyenesen a plébániára vezetett. A Makovecz Imre által tervezett épület diszkréten búvik meg a kőkerítés mögött, mely a templomot is körülöleli. Kis delegációnkat Kladiva Imre kanonok, plébános fogadta, és itt találkoztunk vendéglátónkkal, Mihályi József szakkörvezetővel is. Rövid beszélgetésünk után átsétáltunk a szentmisére, melyet a szakkörök élő és elhunyt tagjaiért ajánlott Imre atya.

A találkozó helyszínén Mihályi József köszöntötte a megjelenteket, majd a jászberényi Jász Múzeum igazgatója, Hortiné dr. Bathó Edit tartott előadást a jászok összetartozásának, kiváltságos helyzetének örök értékű jelképéről, a Lehel kürtjének múltjáról és jelenéről. Az igazgatónő részletesen ismertette a Jászkürt történetét, a mondabeli azonosság vélhető lehetőségeit. A széles távlatokba tekintő előadás során a hallgatóság megismerhette a nagybetűs Jászkürt sérüléseinek kalandos eseményeit, az ünnepi alkalmakkor betöltött szerepét. Fontosságát jelzi, hogy ábrázolása megtalálható a jász települések bélyegzőin, zászlókon, címereken, sőt egyes lakóházak homlokzatán is. Emlékét jeles irodalmi alkotások, versek, prózai művek őrzik.

A hozzászólások sorát Józsa László nyitotta meg, aki a közel 300 év előtt Jászapátiról elszármazott és a Körös partján új otthont alapító ősök mai nemzedéke nevében köszönte meg és értékelte a Jász Múzeum igazgatónőjének, a Jászkürt őrének értékes adatokat közlő, lélekgazdagító előadását. Elmondta, hogy a jászok kürtjének domborművű megformálása a kunszentmártoni nagytemplom homlokzatán évszázadok óta emlékeztet a jász ősökhöz fűződő kapcsolat élő valóságára. Végezetül maradandó értékűnek és követendő példának nevezte a jász öntudat, a jász hagyománytisztelet és a jász vendégszeretet napjainkban is tapasztalható megnyilvánulásait.

Mihályi József, Kladiva Imre, Józsa László és Hortiné dr. Bathó Edit a Vándorffy János Honismereti Szakkör rendezvényén ***Fotó: H. K.***

Tanár úr a jelenlévőket meginvitálta Kunszentmárton novemberi jeles eseményére, a Szent Márton napi búcsúra, illetve a Városháza kétszázadik jubileuma alkalmából rendezendő városi ünnepségre. A szakkörök vezetői szintén átadták jókívánságaikat, és rövid tájékoztatást adtak működésükről.

Beszámolóm nem lenne kerek, ha nem szólnék arról a fogadtatásról, mely meglepetésként ért bennünket, kivéve természetesen delegációnk vezetőjét, Laci bácsit. Már a templomba érve tapasztaltuk, hogy kiemelt figyelemmel üdvözölnek bennünket. A tény, hogy Kunszentmártonból érkeztünk, különös jelentőséggel bír a Jászságban élők szemében, hiszen összeköt minket a közös múlt, az ősökre való emlékezés. Ezt példázza, hogy Józsa László minden évben díszvendégként foglal helyet a főasztalnál, és a teremben is alig akadt, aki ne régi ismerősként köszöntötte volna. És mi, a delegáció tagjai messziről jött idegenként próbáltuk megtalálni helyünket a jászok között. Vendéglátóinknak köszönhetően azonban hamar elfelejtettük ezt az érzést. Köszönettel tartozunk mindazért, amit láttunk és tapasztaltunk, és csak bízni tudunk abban, hogy ez a kapcsolat még sokáig fennmarad településeink között.

Legyen ez a rövid élménybeszámoló felhívás a fiatalabb generáció számára, hogy ne hagyjuk elveszni azokat az értékeket, melyeket elődeink hagytak ránk, és legyen számunkra is fontos az összetartozás, és a hagyományok ápolása, tovább örökítése.

Hemrik Krisztina újságíró

In memoriam Dr. Győri Gyula (1921–2013)

A Jászság köztiszteletben álló, Jászságért Díjas nyelvész tanára, dr. Győri Gyula 92 éves korában az égi tanári karba távozott. Családtagjai, egykori kollégái, tanítványai, barátai, ismerősei kíséretében 2013. november 18-án a jászapáti temetőben helyezték örök nyugalomra. Az egykori szeretett tanártól, kollégától dr. Farkas Ferenc ny. főiskolai tanár vett búcsút.

„Tanár Úr! Tisztelt kolléga! Kedves Gyuszi!

Az 1944–45-ös tanévben találkozhattunk először. Te akkor kezdted a tanári pályádat az alma materben, én meg akkor lettem elsős a nyolcosztályos gimnáziumban. Nem mindennapi idők jártak, hiszen a második világháború utolsó két évét éltük. A Veni Sancte Spiritus után október első hetének végéig járhattunk iskolába.

A szovjet katonai kórház megszűntével a szép épületet újra rendbe kellett hozni, hogy kezdődhessék a tanítás. Tanár és diák egyaránt részese volt ennek az emberpróbáló munkának. Ennek következtében a tanár és diák viszonya új értelmet nyert, hiszen egymásra támaszkodva fogadhatta be a gimnázium újra egykori és új növendékeit. Mindenki vitte a hóna alatt a fát, hogy melegedhessünk, tanulhassunk. Páll Ferenc igazgató az 1945-ben megjelent évkönyvben nagy elismeréssel szólt Győri tanár úr eredményes tevékenységéről, hiszen sokat tett az épület tanításra alkalmassá tételéért a nagyobb gimnazistákkal együtt. Az érseki erdőben folyó fakitermelés fontos feltétele volt a tanítás eredményes folytatásának.

Az alsós osztályok valamelyikében Győri tanár úr földrajzot tanított nekünk, mert az ilyen szakos tanár még nem tért meg a vérzivatarból. A felsősöktől azt hallottuk, hogy a tudós latin-olasz szakos tanár igen sokat követel tanítványaitól. Ezt akkor éltük meg igazán, amikor osztályfőnökként átvette az V. a osztályt, és latinból elég sokan javítóvizsgára kényszerültek. A II. a-ban latint és oroszt tanított igényesen, gondosan. Az orosz nyelvvel kapcsolatos szembenállást azzal igyekezett tompítani, hogy felhívta a figyelmet az orosz kultúra gazdagságára.

Osztályfőnöki teendőit is nagyon hatékonyan látta el. Az elhatalmasodó materialista szemléletet másféle tartalmú könyvek ajánlásával igyekezett tompítani. Osztályának pályaválasztását is tapintattal irányította. Több mint tucatnyian pedagógusok lettünk, és ebben bizonyosan szerepet játszott az osztályfőnök személyes példája és figyelmes ráhangolása. Győri tanár úr azzal is hatást gyakorolt a fiúkra, hogy ügyes labdarúgó volt, és a község akkori csapatának középcsatára.

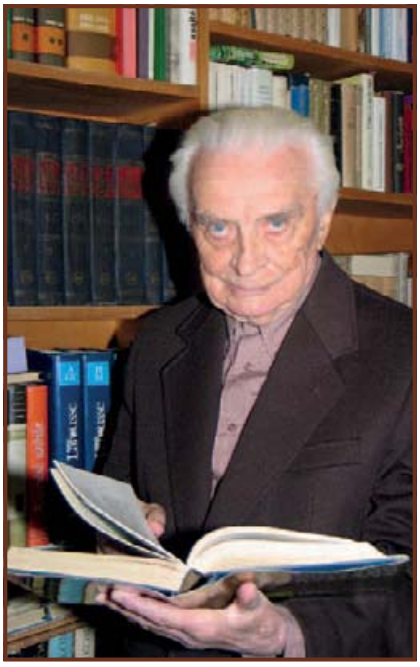

Dr. Győri Gyula

Fiatalon az intézet igazgatóhelyettese lett. 1949-től 1982-ig látta el ezt a fontos tisztséget. Céltudatosan végezte munkáját, és pozitíve befolyásolta a tantestületi egységet, szellemet. Többször hívták igazgatónak, de nem vállalta ezt a természetében más funkciót. Rövid ideig volt a gimnázium megbízott igazgatója, amikor Pókász Endre igazgató fiatalon elhunyt. Egyszerre tudta kezelni a mindenkori igazgatót és a tantestületet, és ezzel gyakorta megkönnyítette az intézmény vezetőinek és beosztottainak a viszonyát.

Nem csoda, ha az érettségi után sem szakadt meg a kapcsolat. Egyetemistaként is többször felkerestem. Amikor pedig a 16. századi magyar tudósok latin nyelvű levelezése lett a szakdolgozatom témája, újra felkerestem, és a magyarországi latinság szótárát használhattam munkám elkészítéséhez.

1956 szele sodort haza először a katonaságtól, majd az akkori vezetés segítségével az egykori alma mater tanára lehettem. Volt olyan időszak, amikor egyszerre hárman-négyen tanítottunk a jászapáti gimnáziumban: Békéssy Gábor, Farkas Ferenc, Győző Gyula, Holló Zsuzsanna. Győri Gyula a középiskolai latintanítás mestere volt, és két munkája (Nota bene!, Ariadné fonala) segítette a fontos ügyet. Emlékezetesek azok a latin órái, amelyeket a szabadban tartott, és megpróbálkozhassunk a latin nyelvű feliratok fordításával. Derű, hangulat jellemezte tanóráit. Mindig talált alkalmat arra, hogy hangulatossá tegye az óramozzanatokat. Jól sikerült fordításért olykor csoki is járt. Részese volt a magyarországi latinság feltárásának is. Verseghy latinul megírt magyar nyelvtanának fordításában oroszlánrészt vállalt. Nagy szöveget mentett át az utókornak szinte élete utolsó pillanatáig.

A Jászság különböző pontjain megtartott előadásai nagy visszhangot vertek, és az ügy iránt érdeklődőket tevékenységre serkentették. Nem volt kutatási téma a Jászságban, amelyhez Győri Gyuszinak ne lett volna valamilyen mértékben köze. Különös szerencsémnek tartom, hogy az idők folyamán többször méltathattam tevékenységének fontosságát, jelentőségét. Gyakorta persze vitattuk is egy-egy következtetés indokoltságát, helyességét. Ennek következtében szinte állandó volt a kapcsolatunk a jász ifjúság és a tudomány szolgálatában.

Amit tett, az továbbra is él, hiszen kisugárzik egyénisége, és leszármazottai (jogász, két középiskolai tanár) átmenti, őrzi az általa végzett munkát.

És hiszek abban is, hogy nemcsak a pedagógus rajzolja neveltjei személyiségét, hanem a növendékek is hatnak tanáraikra, és ennek következtében együtt lélegzik az iskola tanári kara és ifjúsága. Ígérjük, nem szűnünk meg ennek érdekében folyamatosan tenni, amíg tehetjük. Kérjük, az égi tanári karból figyelj ránk! Isten Veled!”

Az alánok útján Oszétiában

Jó ideje tudjuk már, hogy a jászok legközelebbi rokonai a Kaukázus két oldalán élő oszétok. Az oszét nép ugyan egy tömbben él, de mégis megosztva két ország között. Észak-Oszétia 1774-ben lett Oroszország része, s napjainkban pedig az orosz föderáció egyik autonóm köztársasága. Dél-Oszétia csak 1801-ben került az Orosz Birodalomhoz és része lett Grúziának. Az autonómiára való törekvésük eredményeként 1990. szeptember 20-án kikiáltották a Dél-Oszét Demokratikus Köztársaságot, amely esemény komoly konfliktusokat generált. A Szovjetunió 1991-es széthullását követően Dél-Oszétia – Abháziával együtt – elszakadt Grúziától, és kérte függetlenségének elismerését, valamint Észak-Oszétiához való csatlakozását, sikertelenül. A 2008. augusztus 8-án kirobbant grúz-oszét háború sok ártatlan áldozatot követelt. Dél-Oszétia ma is fáradhatatlanul harcol önállóságának elismeréséért és Észak-Oszétiával való egyesüléséért.

A jász és az oszét nép közötti baráti kapcsolat csak lassanként bontakozott ki, és főként az elmúlt években kapott nagyobb hangsúlyt. A kapcsolatok erősítéséhez nagyban hozzájárult, amikor 2007-ben Temina Tuaeva rendező és dr. Ruszlán Vzarov történész a Jászságba látogatott, és filmet készítettek a Magyarországon élő alánokról, a jászokról. Ezt a filmet aztán Oszétia szerte levetítették, s ennek köszönhetően mindenki megismerhette, és némi képet kaphatott a több ezer kilométerre élő rokonairól. 2009-ben Észak-Oszétia Parlamentjének meghívására egy kulturális delegáció (dr. Dobos László, Hortiné dr. Bathó Edit, Kovács Béla, Kovács András) utazott ki Vlagyikavkázba. E látogatás nagymértékben elősegítette az oszét-jász kulturális kapcsolatok elindítását. 2012 szeptemberében oszét képzőművészek érkeztek Magyarországra és mutatkoztak be alkotásaikkal Budapesten, a Forrás Galériában.

Erdő Éva, Bathó Edit, Selmeczi László és Ljudvig Csibirov néprajzkutató a Vlagyikavkáz Étteremben rendezett fogadáson *Fotó: A. N.*

2013 májusában Kovács Béla, a Narteposz műfordítója járt az oszét fővárosban egy konferencián, ahol a jász öntudatról tartott előadást. Júliusban pedig egy oszét delegáció érkezett Jászberénybe a XIX. Jász Világtalálkozóra. A csoport tagja volt Azamat Hadikov, az Észak-Oszét Köztársaság miniszterelnök-helyettese, Temina Tuaeva rendező, dr. Ruszlán Vzarov történész, Amaga Gotti operaénekes, és több képzőművész és művészetbarát.

November 24-én pedig az Észak-Oszét Köztársaság Parlamentjének meghívására dr. Bathó Edit múzeumigazgató, dr. Selmeczi László régész és Erdő Éva tolmács utazott ki Vlagyikavkázba a Via Alanica elnevezésű Nemzetközi konferenciára.

Dr. Ruszlán Vzarov történész, a konferencia főszervezője *Fotó: B. E.*

Csoportkép oszét barátainkkal *Fotó: A. G.*

Az első Via Alanica (az alánok útja) konferenciát még 1993-ban rendezték Jászberényben, amelyen számos neves tudományos kutató részt vett. A jászok fővárosán kívül még megnézték Budapestet és Esztergomot, majd a társaság Franciaországban folytatta az alánok útjának megismerését. A nagy lendü-

lettel elindított program azonban sajnálatos módon megszakadt, és húsz esztendőt kellett várni arra, hogy újból folytatódjon. Ez a nemes szándék vezérelte az Oszét Tudományos Akadémiát és Vlagyikavkáz Egyetemét, amikor ez év november 26-án ismét megrendezte a Via Alanica konferenciát. Az egyetem hatalmas előadóterme zsúfolásig megtelt kutatókkal és érdeklődőkkel.

Alekszej Macsnyev, az Oszét Parlament elnöke áldást mond az ünnepi vacsorán
Fotó: B. E.

Az Észak- és Dél-Oszét történészek, nyelvészek, régészek, etnográfusok (Ljudvig Csibirov, Dimitrij Medoev, Zalina Kanyikova, Leonyid Sabin, Vlagyimir Tabolov, Vlagyimir Tolstikov, Tamerlan Salbiev, Mihail Mamiev, Rustem Fidarov, Aszlan Cucijev) mellett érkeztek tudósok Olaszországból (Dzsulietto Kjeza) és Oroszországból (Aleksandr Dugin) is. Magyarországot pedig Bathó Edit és Selmeczi László képviselte. Selmeczi László a magyarországi jászok régészeti kutatásáról tartott előadást, amelyben kiemelt figyelmet szentelt az ásatásokon előkerült leletek oszét párhuzamainak. Bathó Edit a jász viselet fejlődésének történetét kísérte végig a 13. századtól napjainkig. Különösen nagy érdeklődést váltott ki a jászok keleti viselete, amelyet a régészeti feltárások leletei és az oszét szakirodalom segítségével sikerült rekonstruálni. Nagy sikert aratott a jelenlévők körében Bathó Edit jász viselete, aki megtisztelve a rendezvényt nagyünneplőben jelent meg a konferencián.

Táncospár hagyományos oszét viseletben
Fotó: B. E.

Csoportkép a műemlék lakótorony előtt ***Fotó: A. G.***

A konferencia résztvevői szándékukat fejezték ki az Alánok útja kutatás folytatására, amely programot mind az Észak-Oszét Parlament, mind pedig az Oszét Tudományos Akadémia támogatni kíván.

A konferencia idején a Vlagyikavkázi Egyetem rektora, Valerij Szuzanov külön is fogadta a jász delegációt, és egy nagylelkű ajánlattal örvendeztette meg őket. A Jász Múzeum fiatal történészének, Farkas Kristóf Vincének hat hónapos aspirantúrát (szakmai kutatás és ösztöndíj) ajánlott fel az egyetemen és az egyetem múzeumában, amely idő alatt lehetősége nyílik az oszét történelem és nyelv tanulmányozására.

A konferenciát követő napon a delegáció tagjai Temina Tuaeva filmrendező és Azamat Gagloev, az egyetem fiatal tanára vezetésével ismerkedtek az oszét főváros építészeti és művészeti értékeivel, majd rövid kirándulást tettek a Kaukázus egyik völgyében. November lévén a táj kevésbé volt barátságos, mint tavasszal, de látványával így is lenyűgözte az alföldi buckákhoz szokott jászokat.

Az oszétok rendkívül kedves és figyelmes vendéglátók. A rövid idő ellenére nagyon gazdag programot állítottak össze jász rokonaiknak. Közülük is különösen nagy élményt jelentett az Oszét Nemzeti Színházban tartott emlékműsor, amelyet Grisa Plijev oszét író, színész, rendező születésének 100. évfordulója tiszteletére rendeztek. Az igényesen szerkesztett, látványos emlékest számos művészi különlegességgel szolgált.

Rendkívül nagy hatást gyakorolt a közönségre az a táncdráma, amely egy oszét anya hét katona fiának hősi halálát jelenítette meg. Az Oszét Állami Táncegyüttes egyik 65 éves férfi táncosa pedig bravúros, spiccen járt szólótáncával ejtette ámulatba a közönséget.

A programok sorából természetesen elmaradhatatlan volt a hagyományos és szigorú szertartások szerint zajló oszét ünnepi vacsora, amely minden esetben 4-5 órán át tartott.

Az oszét asztal szabályairól és szertartásáról a Redemptio korábbi számaiban – több szerző tollából – már olvashattunk, ezért ezt most itt nem részletezzük, de elmondhatjuk, hogy az oszétek figyelemre méltó módon illesztik be régi szokásaikat, hagyományaikat napjaink modern világába.

Kinn tartózkodásunk ideje (november 24–28-ig) alatt mindvégig érezhető volt az a szeretet és tisztelet, amelyet oszét vendéglátóink irántunk tanúsítottak, valóban „testvérnek" tekintettek bennünket.

Úgy véljük ez a konferencia is egyik mérföldköve lehet a jász-oszét kutatás további eredményes folytatásának.

Iris

Magyar zászló a kazah sztyeppén

Lovas hagyományőrzők a magyar zászlóval *Fotó: E. S.*

A történelem során először került sor magyar lovas hagyományőrzők bemutatkozására Kazahsztánban 2013. október 16–22. között. A bemutatót követő napokban Kövér László házelnök is látogatást tett a kazahoknál, akik rokon népként tisztelik a magyarokat, és akként is fogadják őket,

Az Egri Sándor vezette magyar népi hagyományőrző lovas csapat becsülettel teljesítette történelmi küldetését. Ez volt az idei esztendő leglátványosabb, és legnagyobb hatású magyar megjelenése Kazahsztánban.

A magyarok szereplését rendkívüli érdeklődés kísérte, amelyre a Kazah Állami Televízió tudósítása tette fel a koronát. – Felemelő érzéssel néztük a bemutatónkról szóló riportot.

A nyilvánosságnak köszönhetően a leggazdagabb közép-ázsiai ország egész népe meggyőződhetett a magyar lovasok tudásáról, állóképességéről, – nyilatkozta Bene Sándor, a csapat gerincét alkotó karcagi Pusztai Róka Nomád Hagyományőrző Egyesület elnöke.

Első utunk az ország legnagyobb városában, a régi fővárosban, Almatyban – az egész Kazahsztánban rendkívüli megbecsülésnek örvendő, és rendkívül sokoldalú magyar turkológus, kelet-kutató, nyelvész, néprajztudós, történész – a karcagi születésű Mándoky Kongur István sírjához vezetett. Mándoky Kongur István 1944-ben született Karcagon, és 1992-ben hunyt el a Kaspi-tó mellett, Dagesztán fővárosában, Mahacskalában.

Nyílzápor *Fotó: E. S.*

Csoportkép a jurtában *Fotó: A. N.*

Halálának oka és körülményei ellentmondásosak. A hivatalos jelentés szerint szívroham végzett vele.

A nagy tudóst, az egykori Szovjetunió területén élő török eredetű népek „apostolát” tagjává választotta a Kazah Tudományos Akadémia.

Kazah felesége kívánságára Almatyban, az Akadémia költségén temették el. Sírját az almaty 154. számú Mándoky Kongur István Általános Iskola diákjai gondozzák.

Természetesen ellátogattunk az iskolába, ahol rendkívüli fogadtatásban részesültünk.

A tanintézet mai és végzett tanulóinak zenekara adott koncertet tiszteletünkre.

Az iskolában berendezett Mándoky Kongur István Múzeumnak egy igazi magyar karikás ostort ajándékoztunk. A múzeum alapítója, a neves történész, a kazah-magyar kapcsolatok jeles ápolója, Ernar Maszalim megajándékozott bennünket a kazah – kipcsak – kun rokonságot bemutató könyvével.

Rendkívüli élményben volt részünk, amikor fogadott bennünket Kazahsztán egyik legmegbecsültebb művésze, tudósa, a kazah pénz, a tenge motívumainak rajzolója, Harjaulla Gabzsalilov.

Az egy személyben képzőművész, történész, könyvkiadó emlékeztetett a kazah és a magyar nép közös gyökereire, és felhívta a figyelmet a történelmi tudat ápolásának fontosságára, amelyre a Szovjetunió felbomlása, a kazah önállóság megteremtése nyújtott lehetőséget.

A költségek miatt lovat nem vihettünk magunkkal itthonról, így a „pusztai rókák" egyetlen edzés nélkül, hősiesen, vakmerően pattantak fel az egészen másfajta, keményebb bánásmódhoz szokott kazah lovak hátára, és ejtették ámulatba a közönséget.

A magyarok lenyűgöző lovas tudása, a honfoglalás korát idéző harci bemutatójuk, a nyílzápor, a kelevéz, és más fegyverek magabiztos használata egy valódi lovas nomád nép sok ezer évvel ezelőtti történetét idézte. A pusztai pásztorok veszélyes fegyvere, a karikás ostor mesteri forgatása pedig másokéhoz nem hasonlítható tekintélyt teremtett.

A csapat tagjai méltán érdemelték ki az almaty-i Dzsingisz kán Akadémia elismerő oklevelét, melyet az intézmény elnöke, Maral Tompiev nyújtott át.

A mostani szereplés – a kazah hagyományőrző lovasok tavalyi, egri látogatásának viszonzásaként – új utat nyitott a két nép kapcsolatában, és a lovas hagyományok közös ápolásában.

Az érzelmekre ható, látványos bemutatók, a pusztai lovas nomád népek közös történelmének felidézése, a jurtában elköltött közös ebédek, a baráti szálak erősítése mellett üzleti együttműködések megalapozását is szolgálják: az így kötött szerződések tartósabbak lehetnek tárgyalóasztal mellettieknél.

http://www.youtube.com/watch?v=z3UdnIHsXtu

E. S.

Fél évszázados a jászjákóhalmi Horváth Péter Honismereti Szakkör

A Jászság legidősebb és legrégebbi folyamatosan működő honismereti szakköre idén már 50 éves múltra tekint vissza. Az ünnepi megemlékezésre november 16-án, szombaton került sor a Gubicz András Gazdakör épületében. A szakkör kiterjedt kapcsolatai miatt szinte a Jászság minden településéről érkeztek ünneplők, sőt Jákóhalma egykori pusztájáról Jászszentlászlóról, valamint Ózdról is érkezett delegáció.

Juhász Ádám vezényletével, akik előadásukkal elkápráztatták a közönséget. A megjelentek ajándékul megkapták többek között a Fodor István Ferenc által szerkesztett, a szakkör első 10 évét bemutató füzetet, valamint a 2013-ban felújított híres Kakasos Jézus nevű kőkeresztről készült üdvözlőlapot is.

A program folytatásaként, elsőként az Országos Honismereti Szövetség alelnöke, dr. Rémiás Tibor köszön-

Fodor István Ferenc és dr. Rémiás Tibor köszönti a vendégeket Fotó: F. K. V.

Fodor István Ferenc, a szakkör jelenlegi vezetője aprólékosan felidézte az eltelt fél évszázad szakköri eseményeit. Megemlékezett Váradi Zoltánról, a szakkör alapítójáról, akinek leszármazottai is megtisztelték az eseményt, illetve a szakkör névadójáról, a jákóhalmi születésű Horváth Péter jászkun kerületi alkapitányról is, akinek oldalági rokona szintén jelen volt az ünnepségen.

A rendezvényen fellépett a jászapáti Rácz Aladár Zeneiskola csoportja tötte az 50 éves szakkört. Őt pedig a jászsági partnerek és társszervezetek jókívánságai követték. Koszorúzásra került sor Horváth Péter szülőházánál elhelyezett emléktáblánál, illetve a helytörténeti gyűjtemény falain belül Váradi Zoltán, a szakkör alapítójának emléktáblájánál. A kiváló birkapörkölt vacsora és a születésnapi torta elfogyasztásával ért véget a jubileumi ünnepség.

Farkas Kristóf Vince
muzeológus

Termelés és fogyasztás a Jászkunságban

November 8-án délelőtt az egykori kiváltságolt területről érkeztek kutatók, a tudományág művelői a jászberényi városháza dísztermébe. Szinte meghatottan köszöntötték egymást azok, akik ritkábban találkozhattak. A szép környezet fokozta az együttlét örömét. A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Tudományos Egyesület és a Jász Múzeum hívta tudománynapi tanácskozásra a jeles tájék személyiségeit.

Juhász Dániel alpolgármester, Borbás Zsolt, a JNSZ Megyei Önkormányzat alelnöke, Borbás Ferenc jászkapitány, Hortiné dr. Bathó Edit múzeumigazgató, és dr. Örsi Julianna, a JNSZ Megyei Tudományos Egyesület elnöke Fotó: B. G.

A rendezvény fővédnöke dr. Fazekas Sándor vidékfejlesztési miniszter volt, kinek üdvözlő levelét Örsi Julianna olvasta fel. A konferencia résztvevőit Borbás Zsolt, a megyei önkormányzat alelnöke, Juhász Dániel Jászberény Város alpolgármestere és Borbás Ferenc emeritus jászkapitány köszöntötte. Ezt követően Bánkiné Molnár Erzsébet, az MTA doktora *Gondolatok a magyar tudomány napjáról* címmel tartott tartalmas eszmefuttatást. Minden évben november 3-a a tudomány napja, amikor megidézzük az 1825-ös pozsonyi országgyűlés ama pillanatát, amikor a legnagyobb magyar birtokainak egyéves jövedelmét ajánlotta fel a Magyar Tudományos Akadémia életre hívása érdekében. A közös összefogás ünnepén emlékezetbe idézte az általunk művelt tudományág eredményeit, és érzékeltetjük a jövő kutatási irányait. Ezután megkezdődött az előadások sora.

A témanyitó előadást Örsi Julianna *A társadalmi presztizs és a vagyon összefüggése a Jászkunságban* címmel tartotta meg. A 18. század közepétől vizsgálta a vagyoni megoszlás mutatóit, valamint az erre épülő irányítási folyamatokat. Az 1745-től 1876-ig tartó önállóságot, az anyagi háttér jelentette biztonságot érzékeltette adatokkal és azok értelmezésével úgy, hogy az önállóság nélkülözhetetlen faktora volt a közösség irányításának. Hangsúlyozta többek között a rendszeresen ismétlődő választások jelentőségét is. A szervezetek léte, egymásra hatása segített érvényesíteni a közösség érdekeit, céljainak megvalósulását.

Papp Izabella, dr. Bartha Júlia, dr. Örsi Julianna és Bánkiné dr. Molnár Erzsébet Fotó: Bugyi Gábor

Bartha Júlia néprajzkutató *A népművészet szerepe az imázs teremtésben* címmel tartott nagy érdeklődéssel fogadott előadást. A tájban élő emberek gondolkodását megtestesítő népi művészet teljesebbé teszi az emberek összetartozását. A népművészet áthatja az iparművészetet, majd a népi iparművészetet. Szóba került a népi ornamentika, a fazekasság, amely a szépség és a praktikum összefonódását testesíti meg. Volt időszak, amikor a régi hagyományok szervezett életre keltését is nélkülözhetetlennek tartották. Felvillant néhány jeles név is: Kántor Sándor, Szűcs Imre, Jakkel Sándor stb.

Az első két előadás összefüggése tapintható volt, hiszen az életforma, a rangosság és a művészet kifejezi az első előadásban kifejtett relációkat, s ugyanakkor érzékelteti a három tájegység viszonylagos egységét is.

Papp Izabella nyugalmazott levéltáros *A görög boltok 18–19. századi kínálata a Jászkunságban* címmel tárt fel érdekes összefüggéseket az állattartó jászkunok és a kereskedésben járatos, vállalkozó szellemű görögök között. A szinte tiszta magyar lakosságú vidék érdekes és tanulságos színfoltját jelentették a görög kereskedők, akiknek életformája sok vonatkozásban eltért az őshonos jászkunokétól. Mégis meghonosodtak, otthonra leltek itt, és számos építmény, címer, síremlék mutatja, mennyire tudtak alkalmazkodni az otthont adó lakossághoz. Jászberény és Karcag fontos görög csoportokat őrzött meg és nevelt fel.

Bagi Gábor történész az állattenyésztés és a földművelés összefüggéseit taglalta, az agrártermelés mennyiségi mutatóit a Jászkun Kerületben az 18–19. században. Tisztázta, milyen mennyiségű gabona kellett egy-egy felnőtt éves táplálásához (2 mázsa 40 kiló, azaz hat pozsonyi mérő), de megtudtuk azt is, hogy egy-egy állat felneveléséhez mennyi gabonára volt szükség.

Szóba került a tagosítás, valamint a bor és a dohány is. Az előadás élő volta segítette az információk feldolgozhatóságát.

Karácsony Anna néprajzkutató a szegedi egyetem tudósképzéséről adott hírt *Adatok Pálmonostora gazdálkodásához a II. világháború előtti időszakban* című előadásával. A nem túl nagy lélekszámú település lakóinak életét egyetlen személy és családja bemutatása révén tette érzékelhetővé. Megrajzolta a paraszti társadalom ott kitapintható jellemzőit elsősorban a munkaszervezés és –bonyolítás tekintetében. A homokos talaj különleges adottságokkal rendelkezik, és az ott élőknek ehhez kellett alkalmazkodniuk. Mindez egyetlen család életének a bemutatása révén vált egészen életszerűvé.

A déli kávészünet után Pethő László, nyugalmazott főiskolai tanár tartott nagyon élő, vetített képes előadást alföldünk kutatójáról *Márkus István és a Jászság* címmel. Szóba került a szociológus Fodor Ferenc A Jászság életrajza című könyvéről kapcsolatos vélekedéséről, amely bizonyos értelemben határkő a mű megítélésében. Emlékezetes továbbá Vályogváros a Zagyva partján című rádióriportja. De értékelte a szociológus a helyi autonómiáról kialakított álláspontját is.

Bathó Edit néprajzkutató *A szőlő termesztése a Jászságban, egy szőlőkertgazdaság működésének bemutatása* címmel tartott szakszerű és tanulságos előadást a jászsági szőlőtermesztés kialakulásáról és létéről. Megállapította, hogy a Jászságban folyó szőlőtermesztés manapság már csak nyomokban él, és idézte Mihályi József sajátos mondását: „*Mentünk a Szőlőbe aratni.*" Immár tehát gyakorta csak a földrajzi név őrzi az egykori nemes termelvény emlékét. Örömmel hallottuk, hogy a fontos és feltárt témáról hamarosan megjelenik egy kiadvány.

Farkas Kristóf Vince történész bemutatta a dinnye magyarországi és jászsági meghonosodását és évszázadokon át folyó termesztését. A kezdetektől eljutott a modern dinnyetermesztésig. Csány, Hort, Heves és a Jászság a dinnyetermesztés színhelye mind a mai napig. Az egyik hozzászólásból (Szüle Katalin) derült ki, hogy a turkesztáni sárgadinnye magját magyar hadifoglyok hozták volna haza.

A konferencia közönsége ***Fotó: Bugyi Gábor***

Kiss Erika helytörténeti kutató a jászberényi nyomdák százados történetének néhány fontos mozzanatát mutatta be. Adatainak egy része újszerű. A 19. század közepétől napjainkig rajzolta meg vetített képek segítségével a nyomda meghonosodásának mozzanatait. A nyomdászat hosszú időn át szolgál új produktumokkal, hiszen hetente fedeznek fel új vagy újszerű mozzanatokat, olyanokat, amelyek a két éve megjelent összefoglaló munkában nem fedezhetők fel.

A tanácskozást mindvégig Bánkiné Molnár Erzsébet vezette nagy tapintattal és hozzáértéssel.

Ezután a vendéglátó Jász Múzeum igazgatója meghívta a tanácskozókat és vendégeket finom falatokra a múzeum termébe. A tudomány helyébe a fehérasztal ínycsiklandó ételei léptek. A hagyományőrző hölgyek varázsolták elénk a finom ételeket, hagyományőrző férfiak az italokat, hogy immár oldottabban folytathassuk az eszmecserét szűkebb pátriánk életének szebbé tétele érdekében. Igazi baráti, sőt családias hangulat uralkodott, és helyet kapott az emlékezés, de olykor-olykor a tréfa és a derű is.

Hisszük és reméljük, mind többünk számára jelent elmélyülést a jász mivolt értelmezése, meg- és átélése tekintetében.

Dr. Farkas Ferenc
ny. főiskolai tanár

Elhunyt Kiss Lajos atya (1935–2013)

Életének 78., áldozópapságának 55. évében, október 12-én a győri egyházmegyei papi otthonban, szentségekkel megerősítve elhunyt Kiss Lajos c. kanonok, c. esperes, ny. plébános, plébániai adminisztrátor. Lelki üdvéért a szentmisét október 18-án, pénteken 12 órakor a Győr-révfalui Szentháromságtemplomban mutatták be, majd a helyi temetőben helyezték nyugalomra a feltámadás reményében.

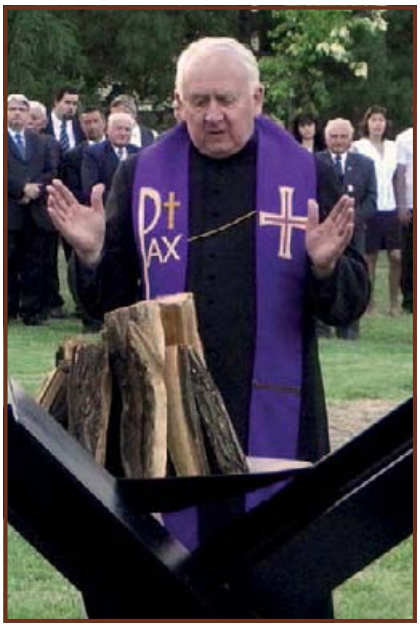

Kiss Lajos

Kiss Lajos Püspökladányban született, 1935. november 14-én. 1959. június 14-én szentelték pappá. 1959-ben Balkányban; 1960-61-ben Egyeken, 1961-ben Gyöngyöspatán, 1961-62-ben Újszentmargitán, 1962-63-ban Arlón, 1963-tól 1966-ig Jászfényszarun, 1966-ban Pásztón szolgált káplánként; 1966-67-ben Erdőtelek, 1967-68-ban Törökszentmiklós, 1968 és 1971 között Miskolc Szent Annatemplomának káplánja volt. 1971-től 1973-ig Hajdúhadházán, 1973 és 1999 között Jászjákóhalmán, 1999-től 2010 augusztusáig Jászberény-Szentkúton volt plébános. 2010 augusztusától Jászberény-Szentkúton szolgált, plébániai adminisztrátorként. 1990-ben címzetes esperesi, 2006-ban címzetes kanonoki címet kapott.

(Egri Főegyházmegye/Magyar Kurír)

Jászsági tárlat Budán

Sok érdeklődőt vonzott az idén is a Jász Alkotók Körének (JAK) képzőművészeti kiállítása Budapesten, a Kájoni János Ferences Házban.

Az idei kiállítás különlegessége volt, hogy az alkotások nem csak a jász tájakra vittek el minket, hanem egyes festmények Olaszországba, Egyiptomba és persze Budapestre.

Rusvainé Török Márta: Tanya ***Fotó: B. M.***

A tájképek mellett portrék, virágcsendélet, paraszthá̀z is több művész alkotásán megjelent, nemegyszer sajátos ecsetkezeléssel.

Kiss Bertalantól két gyönyörű, díjnyertes tájkép vitt el képzeletben a Jászságba. A Beszélő természet című pályázaton első helyezett festmények már a közelgő karácsony hangulatát idézik. Az Ezüstvasárnap című alkotása Jászjákóhalmán készült, ahová a festőművész kezdetben is gyakran átjárogatott Jászdózsáról és mindig nagyon megfogta a dombon elhelyezkedő templom. Most egy a helybeliek által sem nagyon ismert nézőpontból láttatta a templomot, a házakat, a látványt beragyogó és a felhőket sajátos, ünnepélyes színekre festő Nappal a háttérben.

A másik festménye, a Karácsony az Alföldön szintén a tájnak, a természetnek egy egészen különleges pillanatfelvétele ecsettel megvalósítva: az ablakokon kiszűrődő fényt és a hó csillogását egyszerre láttatja nézőjével, aki beleképzelheti magát a hófödte tájba, fehér karácsonyról álmodozva. A különleges, egyedi technikával készült olajfestmények a mérnöki precizitás és a művészi alkotás egysége.

Szalkári Rózsa is a szülőföldhöz való kötődést kifejező festményeivel ejtette rabul szemlélőjét.

A néhány éve ismét Jászapátin élő és alkotó festőművész Aratás után című festményén a mai, gépekkel learatott, szalmabálás tarló képe elevenedik meg, Az Apáti templom c. alkotása nemcsak magát az épületet, hanem előterét is hatásosan jeleníti meg.

A jászárokszállási *Bobák László* ezúttal a tőle eddig szokatlan hideg színárnyalatok alkalmazásával keltette fel az érdeklődést. A Hősök terén című városi tájképe egy rideg téli napon örökítette meg a tér egy szép részletét, ahol a kékes-lila háttér dominál. Ez a két szín egészíti ki, illetve emeli ki az Október című festményén is a fák őszi lombját. Műveiben a plein air festészet felé tett elmozdulást, a helyszíni érzés spontaneitását érezzük.

Molnár Jánostól is két különleges alkotás volt látható. Az Angyali üdvözlet első pillanatra egy szokásos angyali üdvözlet Máriával és az angyallal. Gábriel arkangyal kezében a pálmaágat a művész nem csak a béke, a szeretet jelképének szánta, jobban megfigyelve az úgy hajlik, mint egy íj, éppen csak a nyílvessző hiányzik róla. Mintha csak Ámor venné célba a kiszemeltet. Felül a mindenség, a férfierő örök jelképe a Nap. Mária feje fölött (a Glóriának is értelmezhető) Hold, a nőiség jelképe. A madárka keresztény szimbólum.

Molnár János: Angyali üdvözlet
Fotó: B. M.

Szalkári Rózsa: Aratás után ***Fotó: B. M.***

Kettős portré című rajzán feleségével látható a festőművész.

A fiatal jászkiséri *Czókoly Nikoletta* két csendélete egészen más színvilágot hozott, mint amit eddig megszokhattunk tőle. Bár a képek színkompozíciója kicsit szelídebb lett, a színek erőteljességén, világításán most is átérződik a lángolás.

Szabari Zoltán: Jászapáti templom
Fotó: B. M.

A budapesti tárlaton Bobák László, Bendéné May Mária, Borbás P. Zsuzsanna, Czókoly Nikoletta, Deli Julianna, D. Kovács Júlia, Elter Tibor, Gara Gizella, Kiss Bertalan, Magyar Ari, Molnár János, Szalkári Rózsa, Szabari Zoltán, Terjékiné Mozsár Magda, Törökné Rusvai Mária, Pásztorné Győr Mária, és Thuróczy Zoltán alkotásait láthatta a nagyérdemű.

Bognár Mária újságíró

Törvényen kívül BOLDOGHÁZÁN

A kommunista diktatúra időszakában sokféleképpen büntették azokat, akik nem feleltek meg az „elvárásoknak". A tehetősebb – szép, komfortos lakásban élőknek – városiaknak a kitelepítés jutott, a falun, tanyán élő kulákká lett parasztgazdáknak pedig az, hogy hozzájuk költöztettek városi népeket. A büntetés azonban furcsán sült el, az üldözöttek egymásra találtak, s a túlélésért együtt küzdöttek meg.

Papp Izabella levéltáros kutatása, feldolgozása és szerkesztése eredményeként fontos kötet jelent meg e korról. Jászboldogházára 1951. június 5-én 33 család (68 személy) érkezett kevéske motyójukkal. A falu tanyavilágába kerültek a fővárosi környezetből, ahol egy másik világgal kellett megismerkedniük. A befogadó családoknak sem volt ez a helyzet egyszerű, hiszen a kitelepítettek között volt magas rangú, iskolázott ember, több gyermek és egykori „úri asszony".

A Jászboldogházára kerültek történetét dolgozta fel a szerző és szerkesztő, a kötet kiadója, a BOLDOGBT Egyesület anyagi és szellemi támogatásával. Az összefogás eredményeként kerültek elő archív felvételek, olyan írásos dokumentumok, melyeket az érintettek leszármazottai őriztek meg. A kötet borítója is így a civil összefogás részeként készült, de az anyagiak előteremtése is általuk sikerült. A boldogházi tanyavilág életének, a változások korszakainak alapos ismerője, Besenyi Vendel helytörténeti kutató pedig egy tanulmányát – a kuláküldözéseket feldolgozó fejezetet – adta, hogy az 1950–53-as évekről még hitelesebb képet ismerhessen meg az utókor.

Papp Izabella alaposan feldolgozta a kitelepítések „intézményét" és történetét, benne kiemelve a Jász-Nagykun-Szolnok megyei adatokat. Az ide kerültek között volt herceg, gróf, báró, lovag és vitéz, egykori miniszter és magas rangú állami tisztviselő, bankár, földbirtokos, gyáros és csendőrtiszt. A boldogházi tanyavilágban így két világ találkozott 1951-ben.

A két tanulmányt visszaemlékezések követik, melyeket jórészt az érintettek, leszármazottaik, visszaemlékezők írták. Hihetetlenül emberi történetek kerekedtek a múltidézésből. A büntetés nem sikerült valójában, mert az összekényszerített családok a túlélés okán összefogtak, egymást segítve töltötték napjaikat. A gyerekeket tanították, iskolába járatták, amit közösen szerveztek meg, hiszen a tanyavilágban nagy távolságok is voltak. A városi asszonyok megtanultak gazdálkodni, a paraszti élet ritmusát felvéve, szervezve a hétköznapi tennivalókat. Együtt kapáltak, vagy sütötték a kenyeret. A férfiak napszámos munkát vállaltak, s egy kis keresetre is szert tehettek, hogy megélhessenek.

A hétköznapok a városi gyerekeknek sok újdonsággal szolgáltak, hiszen disznótorokat élhettek meg, s a Zagyvában való fürdés örömét. No, de arra sem volt alkalmuk a fővárosban, hogy sok jószágot lássanak, sőt etessenek, gondozzanak, kis kutyájuk lehessen. A tanyavilág lakói érdekes történetekkel „gazdagodtak", hiszen nem gondolták, hogy gyáros, egy valaha volt gazdag ember az ő nyári konyhájukban pucol majd velük krumplit. A kitelepítettek a kulákokkal együtt vasárnap templomba mentek, a serdültebbek onnan ismerhették egymást. A majálist együtt ünnepelték, s a magyaros viseletet is közösen varrták, hogy az ünnepnek megadják a módját.

A visszaemlékezések és közreadott dokumentumok hitelesen adnak képet egy borzasztó korszak eseményeiről, a kommunista diktatúra mibenlétéről. Azon túl, hogy a büntetés is szándék volt, az is kiderül a kitelepítésekről, hogy főként a szép, budai, vagy frekventált helyen lévő, több szobás polgári lakásokban élők büntetése volt, hogy az elegáns otthonokat az elvtársaknak kiutalhassa a hatalom.

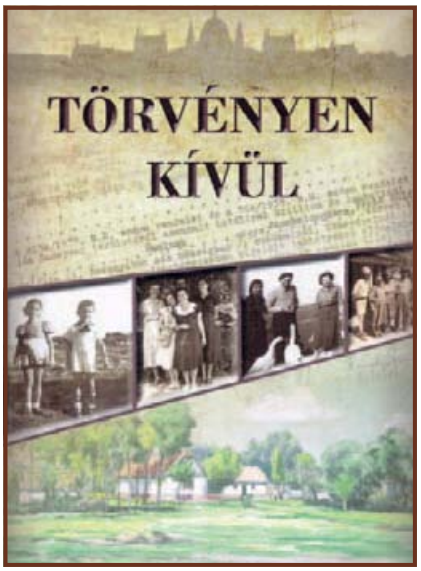

A kötet páratlan erénye a korszak bemutatásán túl, hogy számos dokumentumot ad közre, melyek még alaposabban világítják meg e korszak eseményeit, viszonyait. Meglehet, ehhez levéltárosi fejjel is kell gondolkodni, könyvet szerkeszteni. Az érintettek és leszármazottaik, a faluból elszármazottak és a boldogházán élők páratlan összefogása is szükséges volt a kötet megszületésén túl a megvalósításhoz. Csak így sikerülhetett a kiadás. Az ünneppé tett könyvbemutatón pedig emléktáblát is avattak a vasútállomás falán, ahová 1951-ben megérkezett az a 68 ember. Talán ez az első emlékállítás, mely a kitelepítések, és kuláküldözések korszakát őrzi hazánkban. ***Kiss Erika újságíró***

Húszéves a Fényszaruiak Baráti Egyesülete és a Jászfényszaruért Alapítvány

Tóth Tibor, a Fényszaruiak Baráti Egyesületének elnöke október 19-én 14 órakor nyitotta meg a jubileumi találkozót és köszöntött minden jelenlévőt a FÉBE Elnöksége, a Jászfényszaruért Alapítvány Kuratóriuma nevében. Külön is köszöntötte Bolla János jászkapitányt, és feleségét, Ilona asszonyt. Prof. dr. Janza Frigyes nyugállományú rendőr vezérőrnagy, miniszteri megbízottat és feleségét, Győri Jánost Jászfényszaru város alpolgármesterét, és feleségét, dr. Selmeczi László nyugalmazott megyei múzeumi igazgatót, az Egyesület Tiszteletbeli Tagját, és feleségét; Hortiné dr. Bathó Editet, a Jász Múzeum igazgatóját, a Jászberényi Városvédő és Szépítő Egyesület titkárát; Mozsár Lászlónét Jászágó polgármester asszonyát, az Ágóiak Baráti Egyesülete küldöttségének vezetőjét; Báriné dr. Gál Edit muzeológust, a Gyöngyösi Városvédő és Szépítő Egyesület elnökét; Zsidai Ferencnét, a jászkarajenői Művelődési Ház és Könyvtár vezetőjét, és férjét, valamint minden kedves vendéget, az egyesület tagjait, segítőit, az alapítvány támogatóit.

Húsz év egy közösség életében jelentős időszak. Az egyesületet 1993. október 30-án 51 alapító tag hozta létre. A Jászfényszaruért Alapítványt a Fényszaruiak Baráti Egyesülete 100.000 Ft alaptőkével alapította. 1993 évtől 33 tagját veszítette el az egyesület. Rájuk emlékezve gyújtottak gyertyát.

Az elmúlt öt évben 35-en csatlakoztak az egyesülethez, a jelenlegi taglétszám 250 fő. A FÉBE és a Jászfényszaruért Alapítvány első 15 évének eredménye és tevékenysége 2008-ban egy kiadványban került összegzésre. A 20 év legfontosabb eseményeit a FÉBE által ez évben kiadott Jászsági lokálpatrióta közösségeket bemutató könyvben összegezték, melyet valamennyi tag, segítő és támogató a jubileum kapcsán térítésmentesen megkapott, illetve a távollévők kézhez kapnak. Az elvégzett munka eredményeit, sokszínűségét a terem hátsó részében elhelyezett fotótablók és tárgyi kiállítás mutatták be.

A továbbiakban néhány számadattal érzékeltette az egyesület és alapítvány húsz éves tevékenységét. Húsz jótékonysági műsoros est és bál nettó bevétele: 10,4 millió Ft volt, ebből az alapítvány 5,5 millió Ft-ot kapott, még az egyesület 4,9 millió Ft-ban részesült. Az egyesület 17 honismereti és helytörténeti tábort és 5 egyéb lovas, régész tábort szervezett, mintegy 800 fő résztvevővel. Az egyesület és az alapítvány

Bolla János jászkapitány köszönti az ünnepség résztvevőit
Fotó: Menyhárt Éva

Hortiné dr. Bathó Edit átveszi a FÉBE Örökös Tiszteletbeli Tagja kitüntető címet ***Fotó: Pál Alíz***

tizenegy kiadványt jelentetett meg, illetve támogatott, még ebben az évben az alapítvány újabb helytörténeti könyvet ad ki. Ezen kívül a FÉBE, egy emlékbélyeget, kilenc képeslapot, egy CD fotóalbumot, és hat jubileumi emlékérmet adott ki. A FÉBE és az alapítvány közösen négy emléktáblát, két emlékművet, két domborművet állított. Az Alapítvány két egyházi keresztet, egy kriptát, egy emléktáblát és egy szobrot újított föl, támogatta hétszázezer forinttal a templomi orgona felújítását. Városszépítés érdekében több mint húsz köztéri asztalt, padot, virágtartót, szemetest, köszöntőtáblákat helyezett el. Anyagilag támogatta a Millenniumi díszkút, és a Megbékélési emlékmű megvalósulását. Az alapítvány hetven városi programot, rendezvényt, tábort támogatott. Tizenöt alkalommal írt ki helyi pályázatot, 45 fő felsőfokú tanulmányokat folytató jászfényszarui fiatalt részesített tanévenként 10 hónapon át tanulmányinak befejezéséig tanulmányi ösztöndíjban. Jászfényszaruhoz kötődő szakdolgozatok költségeihez tizenkét főnek járult hozzá. 1995 és 2013 között 178 általános iskolás tanulót részesített oklevélben, és értékes könyvjutalomban közösségi és tanulmány munkájáért. Tíz fiatal kimagasló magyar nyelv irodalom és idegen nyelv területén elért eredményeiért ezüst Kazinczy Ferenc-éremben részesült. Az egyesület több mint háromszáz önköltséges színházi előadást szervezett Budapestre és helyben.

Az egyesület harminchét kiállítást és több mint tíz kirándulást szervezett. Kilenc konferenciát, találkozót, tizen-

kettő évfordulós megemlékezést szervezett, és tartott. Több mint harminc alkalommal ismeretterjesztő előadásra került sor. Öt és félévig Teleházat, tizenkettő évig Civilházat működtetett. A FÉBE keretein belül 20 éve Kiss József Helytörténeti Kutatócsoport, 20 éve Színházba járó baráti csoport, 17 éve Szűcs Mihály Huszárbandérium működik. A FÉBE 10 évig Borostyán társastánclubot, 5 évig ifjúsági klubot, 3 évig kerékpáros klubot működtetett. Az egyesület által alapított négy kitüntetési formát az elmúlt 17 évben 234 magánszemély, 26 jogi személy, és közösség kapott meg. Az egyesület 11 alkalommal hirdetett meg városi rendezvényhez kapcsolódóan főző, és 6 alkalommal kenyérsütő versenyt. Az egyesület történetéről, működéséről három szakdolgozat készült. Az Egyesület több mint 2,5 millió Ft értékű tárgyi eszközzel, bútorral rendelkezik.

A húsz év munkájának néhány állomása a technika segítségével került bemutatásra. Az idő korlátozott volta miatt a válogatható anyag közel 500 órájából vállalva a felelősséget önkényesen válogatott, melyet Lajkó Csaba digitalizált, illetve állított össze. A nosztalgia mozizás előtt Bolla János jászkapitány köszöntötte a két jubiláló civil szervezetet, majd kezdetét vette az időutazás, amely visszaröpítette a jelenlévőket 1993. április 2-ig, amikor az egyesület megalakításának gondolata felvetődött.

A 120 perc időtartamú, eseményeket felidéző vetítés után Tóth Tibor elnök és Mészáros László titkár 52 alapító tagnak „Húsz éves tagságért" bronz kitűzőt adott át. (A 30 mm átmérőjű bronz kitűző az egyesület címerét ábrázolja.)

Ezután kitüntetések átadására került sor. A Fényszaruiak Baráti Egyesülete által 1996-ban alapított *Elismerő Oklevelet* tíz magánszemély és egy jogi személy, a szintén 1996-ban alapított *Kitüntető Plakettet* hét magánszemély vehette át, köztük dr. Pethő László egyetemi docens, a Jászsági Évkönyv szerkesztői munkájának, és jászsági vonatkozású kutatási és publikációs tevékenységének elismeréséért, és két jogi személy Kft. Az 1998-ban alapított *Ezüst Kitűzőt* négy magánszemély kapta meg.

A FÉBE tisztségviselői a jubileumi tortával ***Fotó: Pál Alíz***

A FÉBE által megjelentetett érmek a kiállításon ***Fotó: Menyhárt Éva***

Az 1996-ban alapított *Örökös Tiszteletbeli Tag* címet, az egyesület címerét ábrázoló bronzplakettet és a díszoklevelet Hortiné dr. Bathó Editnek, a Jász Múzeum igazgatójának Tóth Tibor és Mészáros László adta át a városunkat, egyesületünket segítő, támogató, két évtizedes sokoldalú munkájának elismeréseként, a hagyományok, a kultúra, a publikációs tevékenységek iránt megnyilvánuló példaértékű elkötelezettségéért, a Jászság, a jászok hazai és nemzetközi hírének öregbítéséért. Hortiné dr. Bathó Edit megható szavakkal köszönte meg a FÉBE legmagasabb kitüntetését, és az egyesület munkájához további sikereket kívánt.

A meghívott vendégek közül Mozsár Lászlóné Jászágó polgármestere, az Ágóiak Baráti Egyesületének választmányi tagja köszöntötte az egyesületet, megköszönve a két szervezet közötti együttműködést, a FÉBE által a Jászsági civil életet bemutató kiadványnak megjelentetését. Báriné Gál Edit, a Gyöngyösi Városvédő és Szépítő Egyesület elnöke, és Zsidai Ferencné, a jászkarajenői (Jászfényszaru testvér települése) Művelődési Ház és Könyvtár vezetője ugyancsak jókívánságait fejezte ki az Egyesület további munkájához.

Győri János Jászfényszaru Város alpolgármestere megköszönte a FÉBE és a Jászfényszaruért Alapítvány városért, az itt élőkért végzett önzetlen sokoldalú tevékenységét, amelyet az elmúlt két évtizedben végzett. Kiemelte a Jászfényszaruról elszármazottakkal való kapcsolattartást, az elszármazottak önzetlen, odaadó munkáját, amely az egyesületen keresztül valósult meg.

Az ünnepi vacsora Agócs Ferenc és felesége, Zsuzsa, valamint Rusai László és felesége, Terike jóvoltából került az asztalra. A három emeletes jubileumi torta elfogyasztása után Ézsiás László, a FÉBE tagja, Vörösmarty-díjas versmondó, költő, Dsida Jenő: Az első csók című vers elmondásával vette kezdetét a műsoros est, amelyen a Tihanyi Vándorszínpad három művésze: Tihanyi Tóth Csaba, Bognár Zita, Szerémy Dániel „Ha én gazdag lennék" című zenés estje szórakoztatta a nagy létszámú közönséget. ***TóTi***

XIII. Betlehemi Jászolkiállítás Lajosmizsén

Ebben az évben is megrendezésre került a Jászolkiállítás Lajosmizsén.

Amikor Prága Angéla, közismert nevén Angi néni, már másfél évtizeddel ezelőtt megálmodta, hogy legyen nálunk is ilyen kiállítás, akkor valószínűleg nem gondolta, hogy ilyen hosszú ideig lankadatlan hévvel, ötletek tömkelegével, folyamatosan sikerül felszínen tartani a helyi lakosok érdeklődését.

Csoportkép a Művelődési Ház előtt *Fotó: Bugyi Gábor*

Elmondható, hogy a készítők között az óvodás kortól egészen a felnőtt korig mindenki megtalálható, sőt a nyugdíjas korúak is aktívan részt vesznek a betlehemek készítésében.

A Jászolkiállítás főszervezője az idén is Terenyi Istvánné Besenyi Mária volt. Minden elismerés megilleti őt ezért az önzetlen, sok feladat elvégzéséért.

Jászberényből egy autóbusszal érkeztek vendégek: a Jászsági Hagyományőrző Egylet, a Fejér Mária Díszítőművészeti Szakkör tagjai, valamint a Jász Múzeum munkatársai és önkéntesei. Az Egylet tagjai még fellépést is vállaltak erre az alkalomra.

A kedves vendégeket a Művelődési Ház előtt fogadtuk Basky András polgármester úrral együtt. A találkozás örömét még közös fotón is megörökítettük.

A díszteremben a Polgármester úr köszöntötte a kedves vendégeket, akik a szeptember 13-án aláírt testvérvárosi szándéknyilatkozat óta elsőként érkeztek a jászberényi őseink által telepített városba. Hortiné dr. Bathó Edit, a Jász Múzeum igazgatója megköszönte a kedves fogadtatást, és elmondta, hogy a múzeum és a hagyományőrzők részéről mindent megtesznek majd, hogy ez a kapcsolat eredményesen működjön.

Az üdvözlőbeszédeket követően finom pálinkával pecsételtük meg a barátságot, és elköltésre került a felszolgált finom étel is. Ezt követően a csapat két részre oszlott, az egyik része Józsáné dr. Kiss Irén és Sebők Márta vezetésével átment az Egészség Házba, ahol ezen a napon megalakították a *Jász Hímző Kört,* a csoport másik része pedig Basky András polgármester úr vezetésével városnézésre indult, amely során meglátogatták a Városházát és a Helytörténeti Múzeumot.

Hortiné Bathó Edit múzeumigazgató, Basky András polgármester, Józsáné dr. Kiss Irén, Bolla Jánosné, Bolla János jászkapitány *Fotó: Bugyi Gábor*

A Művelődési Házban 17 órakor kezdődött az ünnepi műsor az óvodások Katica csoportjának a fellépésével, akik jól szerkesztett, rendkívül látványos, énekes karácsonyi műsort mutattak be. Dicsérendő az a pedagógiai munka, amellyel az óvónők a gondjaikra bízott kicsiket hagyományaink ismeretére tanítják.

A Jászsági Hagyományőrző Egylet tagjai – Hortiné dr. Bathó Edit vezetésével – egy karácsonyi dalcsokorral kedveskedett a lajosmizseieknek. A palóc szálláskereső ének, a középkori karácsonyi dal és a Ghymes Együttes karácsonyi énekfeldolgozása kellemes meglepetés volt a zeneszerető közönségnek. Ezt követően a lajosmizsei Városi Kamarakórus örvendeztette meg színvonalas műsorával a jelenlévőket.

A Jászolkiállítást Hortiné dr. Bathó Edit, a Jász Múzeum igazgatója ajánlotta a közönség figyelmébe. Megnyitó beszédében hangsúlyozta a kiállítás jelentőségét, és kiemelte az alapító, a szervezők, és az alkotók fáradhatatlan értékteremtő munkáját.

Az ünnepi műsor befejezéseként Szőrös Zoltán református tiszteletes úr mondott áldást, majd pedig Süveges István kanonok, főesperes úr áldotta meg a Jászolkiállítás betlehemeit. A műsor után mi is búcsút vettünk jász vendégeinktől, akik elindultak hazafelé azon az úton, amelyen egykor a mi őseink érkeztek ide, Mizse és Lajos pusztára.

Sólyom János helytörténeti kutató

Terenyi Istvánné a kiállítás szervezője
Fotó: Bathó Edit

A lajosmizsei óvodások karácsonyi műsora *Fotó: Bugyi Gábor*

A Szent Család
tobozból és gesztenyéből
Fotó: Bugyi Gábor

Betlehem csuhéból és vesszőből *Fotó: Bugyi Gábor*

„Íme, ajtód előtt állok és zörgetek”
Fotó: Bugyi Gábor

Vaprezsán Jánosné a saját maga készítette betlehemmel *Fotó: Bugyi Gábor*

Bartha Júlia Hit, hagyomány, kultúra

Török néprajzi tanulmányok a szolnoki Damjanich János Múzeum kiadásában

„A török-magyar történelem bővelkedik közös pontokban, a sors olykor hol baráti kapcsolatot, már-már nemes gesztust gyakorolt a két ország között, hol pedig ismerve az oszmánok európai hódító szándékát, a másfél évszázadig tartó hódoltság állapotát hozta ránk." – Így kezdi legújabb, most megjelent munkáját dr. Bartha Júlia turkológus. Valóban a két nép esetében különös kapcsolatról van szó, ami nem intézhető el pusztán Moháccsal és a hódoltság korával. A százötven éves kényszerű együttélést követően történelmünk összes későbbi sorsfordulóján magunk mögött érezhettük a magát testvérünknek valló hatalmas ország rokonszenvét, támogatását. Ráadásul a magyar nép eleve törökös jellegű műveltségén túl ránk hagyott, majd azóta új elemekkel bővülő kulturális hagyatékuk is rengeteg szállal köt egymáshoz bennünket.

Bartha Júlia új kötetének gerincét elsősorban az anatóliai török kultúra területén folytatott három évtizedes kalandozásai adják. Ezeknek az utaknak a gyűjtőmunkája alapján veszi számba a mindennapi török élet jelentős fordulóit és elemeit, az esküvőtől, a test és lélek ottani felfogás szerinti kapcsolatáig, a férfivá avatás szokásrendjétől a nép építészet formakincséig. Külön téma a rózsahagyomány, ami a legészakibb iszlám kegyhelyen, a budai Gül Baba, vagyis Rózsák Atyja türbében nyugvó néhai bektasi dervis köré szőtt legendák révén hozzánk is eljutott. Pusztán a törökségnél maradva, ami jóval nagyobb egységet ölel fel nemcsak a mai modern Törökországnál, de még az egykori Oszmán Birodalomban élt népeknél is, két tanulmányában megismerkedhetünk két belső-ázsiai népcsoport, a gagauzok és a meszheti törökök kalandos életével és folklórjával is.

Magyar vonatkozásai miatt a kötet bevezető és záró tanulmánya különösen fontos számunkra. Az első, amely Ibrahim, a kolozsvári diák, a török-magyar kultúra szolgálatában címet viseli, a török könyvnyomtatás megteremtőjének, és Rákóczi tolmácsának, Ibrahim Müteferrikának az életéről szól. A személyét övező megbecsülés jeleként Isztambulban két szoborral is megörökített Müteferrika zengzetes török neve ellenére magyar ember volt, de annak ellenére, hogy a szultán nagy megbecsülését kiváltó ottani működése eléggé ismert, szinte semmit adatunk nincs itthoni előéletéről. Magyar nevét, születési helyét, idejét, az oszmán Birodalomba kerülésének körülményeit sem tudjuk, így a mostani tanulmány is elsősorban kinti életművét ismerteti meg a hazai olvasóval. Munkásságának első magyar nyelvű ismertetése csupán a 19. század második feléből való, amikor a török levéltárak megnyíltak a magyar kutatók előtt, s Karácson Imre akkor bukkant az isztambuli könyvtárban Müteferrika memorandumára, amit magyar nyelven is közölt.

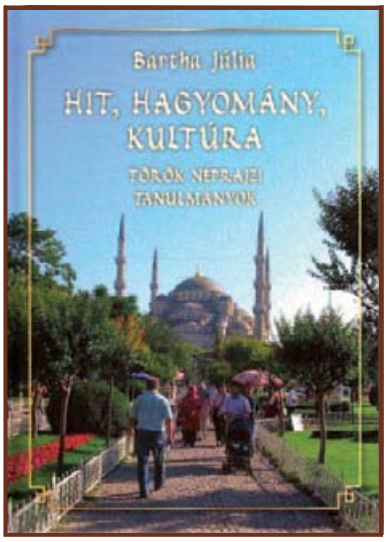

Müteferrika személye elsősorban a Rákóczi-kutatás révén került a hazai figyelem középpontjába, mert a török könyvnyomtatás megteremtése ugyan büszkévé tehet bennünket, de nem nagyon voltak hazai kihatásai. Ezzel szemben a magyarországi és bécsi diplomáciai küldetéseinek, illetve II. Rákóczi Ferenc fejedelem mellett 1720 és 1738 között betöltött közel 18 éves tolmácsi tevékenységének már mindenképpen van súlya itthon is. A másik hazai témájú fejezet előtt szeretnék egy személyes benyomást megosztani az olvasóval: Mintha a szolnoki Damjanich János Múzeum régészeti kiállításának török cseréptányérjával kezdődne a néprajzi kiállítás, akkora a hasonlóság közöttük. Pedig az utóbbi magyar kéz munkája, s amikor lekerült a korongról, a törökök már hetedhét határon túl jártak. De valami itt maradt utánuk, az ízlésük, edényeik, szőtteseik motívumai, amik otthonos közegre leltek egy rokonlelkű testvérnép művészetében. Erről szól a Török elemek a magyar népi díszítőművészetben címet viselő záró tanulmány, ami azután valódi kincsesbányába kalauzolja az olvasót. *„Amit ma paraszti műveltségnek nevezünk a hódoltság idején alapozódott meg. pontosabban az az alap, amire a 18. századi stílus, a mai népművészet alapja megteremtődik a török hódoltság idején alakult ki, magán viselve a török kor hatásait, s beépülve a későbbi regionális stílusokba.*" írja Bartha Júlia, s megállapítása valóban igaz népművészetünk minden ágára. A szinte megkülönböztethetetlen hódoltság kori magyar és török kerámiákon túl a hímzéseink motívumkincsén át ekkor színesedő öltözködésünkig, vagy étkezési szokásaink átalakulásáig nyomon követhető nálunk a török kultúra termékenyítő hatása. A többi érdekes tanulmány forgatása mellett már pusztán ennek az izgalmas területnek a bejárásáért is külön érdemes kézbe vennünk Bartha Júlia legújabb munkáját.

Szathmáry István újságíró

LAPZÁRTA

Rendszeres és alkalmi szerzőink figyelmébe ajánljuk, hogy a következő lapszámunk 2014 február végén jelenik meg. A kéziratokat és a fotókat elsősorban CD-n és e-mailen legkésőbb 2014. január 31-ig kérjük eljuttatni a szerkesztőségbe.

A Redemptio
decemberi számának megjelenését
a Jászok Egyesülete támogatta.

REDEMPTIO
A jász és kun települések honismereti lapja
Megjelenik kéthavonta
Kiadja a Jász Múzeumért Alapítvány
Felelős szerkesztő: Hortiné dr. Bathó Edit
A szerkesztőbizottság tagjai:
Bugyi Gábor, Faragó László,
Farkas Kristóf Vince, Kókai Magdolna
Előkészítési munkák: Bugyi Gábor
A kiadó és a szerkesztőség címe:
5100 Jászberény, Táncsics M. u. 5.
Tel./fax: 57/502-610
E-mail: jaszmuzeum@invitel.hu
www.jaszmuzeum.hu
ISSN 1218-9553
Nyomdai előkészítés: ARTANDER Kft.
Nyomda: Signal-Print Kft. Jászberény
www.artander.hu – www.nyomdasz.hu